

SPRAWOZDANIE

PAŃSTW. GIMNAZJUM II
IM. AUGUSTA WITKOWSKIEGO
W JAROSŁAWIU

ZA ROK SZKOLNY 1930/31.

SPRAWOZDANIE

DYREKCJI PAŃSTWOWEGO
GIMNAZJUM II IM. AUGUSTA
WITKOWSKIEGO WJAROSŁAWIU

ZA ROK SZKOLNY

1930/31

TREŚĆ:

1. Inż. Alfred Jakubowski: „Rola bakteryj w przyrodzie“.
2. Część urzędowa.

Jarosław w czerwcu 1931

NAKŁADEM DYREKCJI PAŃSTWOWEGO GIMNAZJUM II.

Województwo Kujawsko-Pomorskie
Spt.
~~298 248~~

Rola bakteryj w przyrodzie

(Szkic popularny)

Bakterje, najmniejsze z pośród istot żyjących, znane są w życiu codziennem przeważnie ze swej działalności szkodliwej, mianowicie jako źródło chorób zakaźnych, zagrażających życiu człowieka; nie uświadamiamy sobie natomiast zazwyczaj ich pożytecznego znaczenia w gospodarstwie człowieka, oraz ich zasadniczego wpływu na procesy życia, przebiegającego w przyrodzie.

Istoty te stały się przedmiotem zainteresowania uczonych dopiero po wynalezieniu mikroskopu, który umożliwił rozpatrywanie ich niezmiernie drobnych postaci. Po raz pierwszy dostrzegł je w polu widzenia mikroskopu w wieku 17 holender Leeuwenhoek. Trzeba było wielu długich i żmudnych badań, by odsonić rąbek tajemnicy życia tych drobnoustrojów. Przełomowym w tym kierunku był wiek 19, dzięki niestrudzonej pracy i twórczym myślom uczonego francuskiego Ludwika Pasteura, który stworzył podwaliny pod naukę dzisiejszej bakterjologii. Niemniej zasłużonym na tem polu okazał się współczesny Pasteurowi Robert Koch, opracowując metodę t. zw. czystych hodowli. Współcześnie wiele jeszcze zagadnień związanych z życiem bakteryj przedstawia otwarte pole dla badań.

Bakterje są to ustroje bardzo drobne, stąd inna ich nazwa „drobnoustroje“ lub z grecka „mikroorganizmy“ — mikroby. Wymiary ich określa się w tysięcznych częściach milimetra czyli mikronach, a wahają się one od ułamków mikrona do kilku mikronów. Jeżeli przyjmiemy pewien gatunek bakterji wielkości 1 tys. mm., to układając jedną bakterję obok drugiej, pomieścilibyśmy ich wzdłuż jednego milimetra 1.000, na powierzchni jednego mm² — 1.000.000 t. j. milion, a wreszcie w objętości kosteczki jednego mm³ — ty-

siąc milionów. Tak drobne ustroje, niewidzialne gołym okiem, można obserwować jedynie w dużym powiększeniu mikroskopu.

Wśród bakteryj występuje duża różnorodność kształtów: jedne, postaci kulistych ziarenek, nazywamy ziarnikami, drugie przypominające drobne pręciki, laseczki — prątkami czyli lasecznikami. Drobnoustroje skręcone nakształt sprężynki są to tak zw. „krętki“. Obok tych zasadniczych postaci spotyka się jeszcze inne, odmienne.

Pod względem przydziału systematycznego zalicza się drobnoustroje do niższych roślin t. zw. „zarodnikowych.“ Pojedyncza bakteria jest istotą jednokomórkową, będącą bryłką żywej substancji, plazmy. W niekorzystnych warunkach życiowych skupia bakteria treść swego ciała, przeistaczając się w gruboobłoniony twór, zwany zarodnikiem, by przetrwać w tej postaci czasokres wrogi życiu, a następnie wykiełkować w nową bakterję.

Drobne te roślinki występują niemal wszędzie. Przepęniają powietrze, wodę i ziemię, powierzchnię i wnętrze naszego ciała. W okolicach gęsto zaludnionych i strefach klimatycznych ciepłych jest ich więcej, aniżeli w słabo zaludnionych i podbiegunowych. Ilość ich jest wprost olbrzymia. I tak w ściekach miejskich stwierdzono ich niekiedy kilkadziesiąt milionów na każdy cm^3 wody; w glebie, zwłaszcza zanieczyszczonej resztkami roślinnymi bądź zwierzęcymi, bywa ich znacznie więcej.

W normalnych warunkach istoty te rozmnażają się przez podział, tak, że pojedyncza bakteria dzieli się na dwie pochodne. Podział taki zachodzi u pewnych gatunków co pół godziny. Powstałe przy podziale dwie bakterje, osiągnąwszy dojrzałość, dzielą się znów każda z osobna na dwoje i tak dalej... Obliczono, że tą drogą ilość bakteryj pewnego gatunku, pochodząca z jednej macierzystej, dochodzi w jednym dniu do około 16 milionów osobników. Ta ogromna zdolność rozrodcza, łącznie z wszechobecnością drobnoustrojów, ułatwia im spełnienie właściwych zadań.

Odpowiednia temperatura, obecność wody, tlenu, wreszcie dostateczna ilość pokarmu warunkują życie tych płodnych i wszędzie obecnych istot. Najkorzystniejsza temperatura waha się w granicy od kilku do kilkudziesięciu stopni Celsjusa po-

wyżej zera. Pewne gatunki wytrzymują i 74° C. Szczególnie pod postacią zarodnika są bakterje wyjątkowo odporne na działanie skrajnych temperatur, wytrzymując bez szkody czasowe gotowanie we wrzącej wodzie, bądź zamrożenie.

Tlen, niezbędny do oddychania, pobierają albo z powietrza atmosferycznego (bakterje powietrzne), albo rozkładają pewne związki, obfitujące w ten gaz (bakterje bezpowietrzne).

Brak wody w podłożu działa niekorzystnie na objawy życiowe drobnoustrojów i jedynie przejście w postać zarodnika umożliwi niektórym gatunkom przetrwanie okresu suszy i zachowanie się przy życiu.

Ze względu na tryb życia i rodzaj pobieranego pokarmu dzielimy świat drobnoustrojów na dwie grupy: na roztozcze i pasorzyty. Pierwsze, żyjąc na materiałach martwych pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, powodują stopniowy rozkład tych ciał na coraz to prostsze pod względem chemicznym składniki, aż do częściowego bądź zupełnego ich rozpadu. Drugie, rozwijając się w organizmach żywych, są przyczyną groźnych w skutkach chorób zakaźnych.

W życiu codziennem i w przemyśle spotykamy się z działalnością bakteryj-roztoczy, a zmiany przez nie powodowane nazywamy procesem fermentacji. Fermentacja dotyczy zwłaszcza rozkładu ciał, zwanych węglowodanami (n. p. cukry), przy których ostatecznym produktem tego procesu jest dwutlenek węgla i woda. W wypadku, gdy praca rozkładu drobnoustrojów zostanie w porę przerwana, występują w danym ośrodku różne związki pośrednie jak alkohol, kwas mleczny, octowy i t. p.

Kwaśnienie mleka zawdzięczamy lasecznikom kwasu mlecznego, które rozwijając się w mleku, zamieniają zawarty w niem cukier na kwas mleczny. Przy fabrykacji sera, sernik, zawarty w mleku, działaniem podpuszczki oddzielony od innych składników mleka i wyciśnięty z wilgoci, tworzy świeży ser, który poddaje się z kolei procesowi t. zw. dojrzewania. Czynne są przy tem żyjące w świeżym serze drobnoustroje, nadające właściwy smak i aromat wytworzonemu serowi.

Przy fermentacji alkoholowej, która — jak wiadomo — jest głównie dziełem drożdży, bakterje mogą nieraz powodować niepożądane następstwa: gorzknienie, lepkość piwa

wzgl. wina. Korzystnym jest natomiast ich wpływ przy fermentacji octowej, przy której słabe płyny alkoholowe, pracą bakterij octowych zamieniają się na ocet.

W przemyśle tytoniowym, pochodzące ze świeżego zbioru, liście tytoniu układa się w wielkie stopy, które się co pewien czas porusza i przekłada, by warstwy dolne znalazły się na wierzchu. Zabiegom tym towarzyszy podwyższanie się temperatury, a cały proces jest niewątpliwie zależną od drobnoustrojów fermentacją, której tytoń zawdzięcza swoisty aromat.

Łodygi lnu, znanej rośliny użytkowej, zawierają w sobie włókna dwojakiego rodzaju: jedne mocne, odpowiednio długie, nadające się do wyrobu płótna, drugie kruche, słabe, bezużyteczne. Te włókna spojone są wzajemnie pewną substancją kitową, której nie można mechanicznym sposobem usunąć. Łodygi lnu moczy się przeto przy odpowiedniej temperaturze a rozwijające się w tych warunkach (wilgoć, ciepło) drobnoustroje, wywołują fermentację, w następstwie której kit, łączący włókna, ulega rozmięczeniu, co umożliwia oddzielenie włókien użytecznych od reszty łodygi. Podobna metoda stosowana jest przy oddzielaniu włókien konopi.

Oczyszczanie gąbek dla celów handlowych, preparowanie szkieletów do nauki anatomji, wyrób indyga z liści rośliny tej samej nazwy i t. d., wszystko to są sprawy fermentacyjne, zachodzące przy współdziałaniu mikroorganizmów.

Przykłady powyższe dają pojęcie o znaczeniu tych drobnych żyjątek dla gospodarstwa człowieka. Ale bez porównania bardziej doniosłym jest ich wpływ na procesy życiowe, odbywające się w przyrodzie od wieków.

Pomyślmy, co się dzieje z roślinami i zwierzętami z chwilą ich śmierci: pod brzemieniem lat i naporem wichrów pada wiekowy las. Twarda zrazu tkanka pni drzewnych zwolna mięknie aż wreszcie po długim okresie czasu miąższ drzewny rozsypuje się w brunatną, sproszkowaną masę-próchno, które wejdzie w skład gruntu, by stanowić potem podścielisko dla rozwoju mchów i innych roślin. Podobnemu rozkładowi ulegają ciała martwych zwierząt. Części miękkie jak mięśnie, tłuszcz, skutkiem rozwoju bakterij gniją, kości w proch się rozsypują i ostatecznie znikają nam z oczu, rozpraszając się w postaci gazów w powietrzu, bądź tworząc części składowe gle-

by. Szczątki więc roślinne i zwierzęce pod wpływem drobnoustrojów znikają z powierzchni ziemi, zamieniając się częściowo w gazy lotne, częściowo wnikając w glebę urodzajną. Gdyby nie ta praca czyścicielska bakteryj, szczątki organiczne pokryłyby w ciągu milionów lat powierzchnię ziemi zupełnie do tego stopnia, że brakłoby miejsca dla dalszego rozwoju roślin i zwierząt.

Z kolei omówimy niezmiernie doniosłe zagadnienie krążenia materji w przyrodzie, które wiąże się z faktem poprzednim, a zależne jest od niestrudzonej pracy drobnoustrojów.

Rośliny wyższe — jak wiadomo — czerpią z ziemi korzeniem rozpuszczone w wodzie sole mineralne jak azotany, fosforany i inne, z powietrza zaś atmosferycznego liśćmi dwutlenek węgla, gaz, zwany popularnie kwasem węglowym. Te proste składniki pokarmowe, pobrane z ziemi i powietrza, przerabia roślina przy współdziałaniu energii słońca na wytwory chemiczne bardziej złożone, jak skrobię, cukier białko i tłuszcze, które wchodzą w skład jej ciała. W przeciwieństwie do roślin nie posiadają zwierzęta zdolności żywienia się składnikami mineralnymi ziemi i powietrza, pobierają zatem gotowy już pokarm roślinny, który przetwarzają odpowiednio w swoim organizmie. Mięsożerne zwierzęta żywią się mięsem roślinożernych. Tak więc bezpośrednio, bądź pośrednio byt świata zwierzęcego zależy od roślin.

Zastanawiającym jest fakt, że ziemia, niestrudzona żywicielka roślin oraz zwierząt, nie wyczerpuje się od wieków ze składników pokarmowych. Dzieje się to dzięki temu, że zwierzęta i rośliny — jak wyżej wspomniano — ginąc, ulegają pod wpływem bakteryj gnilnych procesowi rozkładu, w rezultacie którego ciała ich, o budowie wielce złożonej, rozpadają się na składniki już tak proste, że po odpowiednich przemianach mogą służyć znowu za pokarm roślinom. Jednym z głównych składników ustroju zwierzęcego i roślinnego są złożone związki azotowe, zwane ciałami białkowatymi. Przy ich rozpadzie gnilnym powstają proste związki, jak amoniak, azotyny, które atoli nie mogą być jeszcze wprost przyswajane przez rośliny.

Występują z kolei na widownię inne gatunki bakteryj i. zw. nityfikujące. Żyjąc w gruncie zwłaszcza urodzajnym

żywią się jego częściami składowymi, między innymi powodując przyłączenie tlenu (utlenianie) do amoniaku i azotynów, powstałych przy procesie gnicia związków azotowych. Tą drogą utleniony amoniak przechodzi w azotyny, a te z kolei pod dalszym działaniem utleniającym właściwych drobnoustrojów zamieniają się ostatecznie w azotany t. j. sole azotowe, które już bezpośrednio czerpią korzeniami rośliny.

Ale nie koniec na tem. W dalszym przebiegu procesu gnilnego nie wszystek azot, powstały przy rozkładzie ciała zwierzęcego bądź roślinnego, przechodzi w amoniak i azotyny; część bowiem azotu rozprasza się w powietrzu, jako azot wolny i stałaby się dla roślin stracona. Również rolnik, zbierając plony z pól, usuwa wraz z nimi części azotowe, które już często do gruntu nie wrócą. W ten sposób gleba ubożałaby w zapas azotu.

Przychodzą tutaj znowu w pomoc gospodarce przyrody pewne gatunki bakteryj. Stwierdzono mianowicie, że ziemia, pozbawiona zupełnie roślinności a zawierająca bakterje t. zw. azotowe, w zetknięciu z powietrzem, wykazuje stały wzrost składników azotowych. W braku tych drobnych istot azotu w gruncie nie przybywa; przyciąganie zatem azotu z powietrza jest ich dziełem.

Drugą drogą w odzyskaniu rozproszonego azotu w powietrzu są sprawy współżycia roślin motylkowych (grozkowych) z właściwym rodzajem mikrobów. Od dawna znany był rolnikom fakt, że rośliny motylkowe jak groch, łąbin, bób i t. p., rosnąc na gruncie jałowym, ubogim w azot, przyczyniały się do wzbogacenia gleby w ten pierwiastek. Na korzeniach takiej rośliny powstają bowiem drobne brodawkowate narośla, które — jak widać pod mikroskopem — są wypełnione dużą ilością pałeczkowatych bakteryj. Te ostatecznie mają zdolność pobierania wolnego azotu z powietrza, a następnie oddawania go tkankom rośliny motylkowej. Pędy łąbinu czy grochu, zaorane w grunt, ulegają znanym nam już przemianom rozkładowym, prowadzącym w rezultacie do utworzenia się azotanów, zasilających glebę.

Tak więc bakterje azotowe i drobnoustroje, współpracujące z roślinami motylkowymi, wzbogacają glebę w azot pobierany z powietrza.

Przykład powyższy ilustruje krążenie azotu z gruntu pod postacią azotanów do rośliny, z rośliny do zwierzęcia, a ze zwierzęcia z powrotem do gruntu. Zasadniczym czynnikiem w tem krążeniu są bakterje przez swe działanie rozkładowe w pierwszym stadium procesu i twórcze, syntetyzujące w drugim. Podobnie jak azot, krążą nieprzerwanie w zamkniętej kole i inne pierwiastki, odżywiając raz rośliny, raz zwierzęta. Tem tłumaczy się fakt niewyczerpywania się gleby ze składników pokarmowych.

W gospodarstwie rolnem przy użyźnianiu gleby też mamy do czynienia z drobnoustrojami. Nawóz stajenny, zawierający wydaliny bydła w pomieszczeniu ze ściółką, układa się w kupy i poddaje procesowi t. zw. dojrzewania, w czasie którego świeże wydaliny, złożone obok innych ze związków azotowych, są przerabiane przez bakterje na amoniak, azotyny, a te z kolei na azotany. Przez to nawóz staje się źródłem pożywienia dla roślin.

Powstanie pokładów węgla kamiennego zawdzięczamy osobliwej fermentacji. Powodowały ją niewątpliwie bakterje, które masę roślin ubiegłych okresów geologicznych z grupy paprotników, przykrytą wodą i mułem, przy odpowiednim ciśnieniu a w braku tlenu rozkładały niezupełnie. W wyniku rozkładu zwiększała się niejako w porównaniu z innymi pierwiastkami, ilość węgla masy roślinnej, czemu towarzyszyła zmiana pierwotnej struktury drzewnej na substancję twardą, skupioną, o charakterze węgla. Podobny proces możemy dzisiaj obserwować przy tworzeniu się pokładów torfu.

Szkic niniejszy byłby niezupełny, gdyby pominąć milczeniem działalność chorobotwórczą bakteryj. Zaliczamy tu kilkadziesiąt gatunków bakteryj pasorzytniczych organizmu ludzkiego i zwierzęcego, wywołujących ciężkie procesy chorobowe, nierzadko kończące się śmiercią. Na szczęście jednak ilość ich jest stosunkowo niewielka w porównaniu do pozostałych niechorobotwórczych, które obejmują setki gatunków — jak widzieliśmy — pożyteczne dla człowieka.

Bakterje chorobotwórcze wkraczają do organizmu kilku drogami. Przez usta z zakażonemi pokarmami (tyfus brzuszny, czerwonka), przez nos z wdychanem powietrzem (gruźlica, szkarlatyna), przez uszkodzoną skórę przy zetknięciu

się bezpośrednio z materiałem zakaźnym (tęzec), wreszcie niekiedy przez przewody wydalające.

Wtargnąwszy do ustroju, rozwijają się w nim żywo; szukając pożywienia, sprowadzają rozkład, przyczem wydzielają pewne substancje trujące t. zw. toksyny czyli jady, zabójcze dla tkanek ciała. Zasięgiem swego działania obejmują tylko pewną część ciała (n. p. gruźlica płuc), albo atakują cały organizm prawie jednocześnie (wąglik, zakażenie krwi). Naprzykład laseczniki błonicy sadowią się na błonach śluzowych gardzieli, laseczniki tęzca natomiast w ranach skórnych stopy i z miejsc tych wysyłają trujące jady do całego organizmu, co sprowadza proces chorobliwy.

W przebiegu choroby zakaźnej dają się wyróżnić trzy okresy: okres wylegania, rozwoju choroby i wyzdrowienia. Zwykle od czasu zakażenia t. j. wtargnięcia bakteryj do ustroju do ukazania się pierwszych objawów choroby upływa pewien krótszy lub dłuższy czas, zwany okresem wylegania. N. p. na cholere zapada się już w kilka godzin po zakażeniu, na tyfus brzuszny do 10 dni. W czasie tym drobnoustroje zdobywają grunt w organizmie, rozwijając się licznie i tworzą coraz to większe ilości toksyn.

Do walki z intruzami stają naprzód białe ciałka krwi, które wtargłe do ustroju zarazki zagarniają w siebie, pochłaniają, poczem trawią i niby wałem ochronnym zagradzają im drogę. Gdy jednak napór bakteryj jest liczny, biorą te ostatnie przewagę nad białymi ciałkami krwi i bezkarnie tworzą trujące jady.

Choroba rozwija się. Soki ustroju wydzielają z kolejnymi ciałkami-odtrutkami, mającymi zdolność zubożenia, niszczenia jądów bakteryjnych, t. zw. antytoksyny. Ilość tych antytoksyn jest u różnych osobników różna i to nam tłumaczy fakt, że ta sama choroba u jednych przechodzi stosunkowo, lekko, łagodnie, u innych zaś gwałtownie, z ciężkimi zaburzeniami. Mówimy w danym wypadku o odporności ustroju na chorobę. W pewnych chorobach ciało wytwarza nadmiar odtrutek i dzięki temu po przejściu choroby jest zabezpieczone na przyszłość przed daną chorobą (n. p. szkarlatyna). Gdy ilość toksyn produkowanych przez mikroby, weźmie górę nad antytoksynami, choroba kończy się śmiercią.

A teraz kilka uwag o szczepieniach ochronnych i stosowaniu surowic leczniczych. Pod koniec 18 wieku stwierdził

lekarz angielski Jenner, że ludzie, zarażeni ospą krowią, przebywszy lekki proces chorobowy, nie zapadali już na ospę ludzką. To spostrzeżenie nasunęło mu pomysł szczepień ochronnych przeciw ospie. Zakażał mianowicie ludzi wydzieliną z krost ospy krowiej (stosunkowo mało jadowitą dla człowieka). Zabieg ten sprowadzał lekki proces chorobowy, w czasie którego szczepionka powodowała tworzenie się nadmiaru antytoksyn, zgubnych dla zarazków ospy ludzkiej, któreby przypadkiem w przyszłości zarażyły ustrój. Obecnie wiele państw wprowadziło ustawy przymus szczepienia przeciw ospie i, dziesiątkującą niegdyś ludzi chorobę, należy uważać prawie za wygasłą. Pomysłem Pasteura są szczepienia przeciw wodowstrętu. Groźna ta choroba przenosi się — jak wiadomo — drogą ukąszenia przez wściekłe zwierzęta. Z rdzenia pacierzowego wściekłych królików, osłabionego w swej jadowitości działaniem wysokiej temperatury, uzyskiwał Pasteur szczepionkę, którą potem małymi dawkami, stale zwiększanymi, zaszczepiał pokąsanemu osobnikowi. Organizm przyzwyczajając się zwolna do tej trucizny i stawał się odporny na jad wodowstrętu. Szczepienie stosowano wcześniej w okresie wylegania choroby, zobojętniając jej działanie.

Własność tworzenia nadmiaru antytoksyn przez ustrój ludzki i zwierzęcy wyzyskuje się w celach leczenia zakaźnych chorób. Lekarz niemiecki Behring zastrzykiwał koniowi drobne ilości laseczników błonicy, które powodowały nieznaczne objawy chorobowe z równoczesnem tworzeniem się antytoksyn i w miarę tego, jak wzrastała odporność zwierzęcia, dawkę coraz bardziej zwiększał, powtarzając zastrzyk kilka razy. W wyniku tego zabiegu otrzymał z krwi konia surowicę, zawierającą dużą ilość antytoksyn błoniczych. Surowica taka, wcześniej zastrzyknięta choremu na błonicę (dyfterję), prowadzi w większości wypadków do wyzdrowienia i dziś jest powszechnie stosowana przez lekarzy. Podobnie, chociaż z gorszym skutkiem, stosuje się surowicę przeciw-szkarłatynową.

Organizm żywy nie jest — jak widać — bezradny wobec najścia bakteryj, ale odpowiednio im się przeciwstawia, bądź samodzielnie, bądź z pomocą szczepionek i surowic. Zwłaszcza jędrne, krzepkie, dobrze odżywione ciało przedstawiać będzie warunki dzielnego odporu wobec drobnych na-

jeźdźców i zwolna upora się z nimi i po przesileniu powróci do zdrowia.

Stwierdzamy na zakończenie, że bakterje, te drobne i niesłychanie płodne istoty, należy naogół uważać za sprzymierzeńców człowieka, którzy są mu pomocni w jego codziennej gospodarce. Przez wywoływanie zmian gnilnych powodują rozkład resztek organicznych, usuwając je z powierzchni ziemi. Przez uczestniczenie w krążeniu materji czynią produkty rozkładu ciał organicznych z powrotem zdatnymi do odżywiania roślin; od życia roślin zależy byt świata zwierzęcego. Drobnoustroje zatem przy współdziałaniu energii słońca warunkują ciągłość życia na ziemi.

Jako pasorzyty są źródłem chorób zakaźnych, groźnych dla życia człowieka, ale na szczęście ilość chorobotwórczych bakteryj jest nieliczna, a organizm posiada przyrodzone środki, by zwalczać ich niszczyielskie działanie. Spoglądajmy na bakterje raczej jak na naszych przyjaciół, którzy w procesach życia zajmują poczesne miejsce.

Skład grona nauczycielskiego. z końcem roku szkolnego 1930/31.

DYREKTOR

Wiśniowski Bronisław, uczył jęz. polskiego w kl. IVa-4, VIIb-4, VIII-4 razem 12 g. tyg.

NAUCZYCIELE ETATOWI:

Czernecki Karol, nauczyciel, zawiadowca biblioteki uczniowskiej, Kurator Kółka polonistyczno-historycznego, opiekun klasy IVb, uczył jęz. polskiego w kl. II-4, III-4, IVb-4, Vab-6, VI-3; śpiewu w kl. I-2, II-2, III-1; chóru-2 grupy-3 g., był opiekunem „Hufca szkolnego P. W.-4 g. razem 33 godzin tyg.

Dąbrowski Józef, nauczyciel, opiekun klasy VIIa, opiekun Drużyny harcerskiej, uczył jęz. francuskiego I-5, IVa-3, Va-3, VI-3, VIIa-3, VIII-3, jęz. polskiego w kl. VIIa-4, propeutyki filozofji w kl. VIII-3, jęz. łacińskiego (nadobowiązkowo) 3 godz. tyg. razem 30 godz. tyg.

ks. Fedorowicz Stanisław, profesor, uczył religji gr.kat. do 1. XI. 1930 w kl. I-VIII-11 g. i w gimn. państw. I w/m-14 g., razem 25 g. tyg. od 1. XI. 1930 w kl. I-VIII-5 godz. tyg., nadto w gimnazjum państwowem I w/m-14 g. tyg., razem 19 g. tyg.

Jakubowski Alfred, inż., nauczyciel, opiekun klasy II, zawiadowca zbiorów przyrodniczych, Kurator Kółka przyrodniczego, uczył przyrody w kl. IVb-2+1, Vab-6+2, VI-3+1, matematyki w kl. II-4, III-4, razem 23 godzin tyg.

Kaniak Józef, profesor, zawiadowca zbiorów rysunkowych, kurator orkiestry gimnazjalnej, uczył rysunków w kl. IVab-4, Vab-4, VI-2+2, VIIab-4+4, VIII-2+2, razem 24 g. tyg. (Otrzymał zniżkę godzin o jedną godz. reskr. K. O. S. L. z dn. 25. XI. 1930 Nr. II-16036/30.)

Nosowiczowa Marja, nauczycielka, na bezpłatnym urlopie.

Sadowski Wiktor, profesor, zawiadowca zbiorów do nauki historii i geografii, opiekun kl. VIII, uczył historii i geografii w kl. III-2, VIII-3, historii w kl. Vab-4, geografii w kl. I-2, II-2, Vab-4, VI-2, jęz. ruskiego (nadobowiązkowo) w dwu oddziałach-4 g. razem 23 g. tyg. (Od 1 listopada 1930 naukę jęz. ruskiego ograniczono ze względu na małą ilość uczniów do 3 godz. tyg.)

Skarbowski Kazimierz, nauczyciel stały, zawiadowca zbiorów gimnastyczno-sportowych, kurator „Kółka Sportowego“, uczył gimnastyki w kl. I-3, IVab-6, Vab-6, VI-3, VIIab-6, VIII-3, razem 27 godz. tyg. nadto prowadził gry i zabawy ruchowe w I-em półroczu przez 2 miesiące w 10 godz. tyg. w II-em półroczu w wymiarze 6 godz. tyg.

Steczko Józef, profesor, kurator „Szkolnej Kasy Oszczędności“, przewodniczący „Herbaciarni“, uczył fizyki w kl. VIII-5+2, matematyki w kl. VIII-5, razem 12 godz. tyg.

Ks. Szypuła Jakób, profesor, moderator sodalicyi uczniów, uczył religji rz. kat. w klasach od I—VIII w wymiarze 22 godz. tyg.

Tenczarowski Tadeusz, profesor, kurator „Spółdzielni uczniów A i B“, Kółka L. M. i R., zawiadowca zbiorów do nauki matematyki, opiekun klasy Va, uczył matematyki w klasach IVab-8, Vab-1, VI-4, VIIab-10, razem 30 g. tyg.

Vitek Władysław, nauczyciel, zawiadowca pracowni przyrodniczej, opiekun klasy III, kurator Kółka przyrodniczego, uczył do 1 listopada 1930 w kl. I-2, II-2, IVa-2+1, VIIab-6+2, fizyki w kl. III-5+4, matematyki w kl. I-4, razem 24 godzin tyg, zaś, od 1 listopada 1930 przyrody w kl. I-2, II-2, IVa-2+i, VIIab-6+2, fizyki w kl. III-5+4, matematyki w kl. I-4, razem 28 godzin tyg.

Nauczyciele dochodzący z Państw. Gimnazjum I w/m:

Ostapiuk Teofil, nauczyciel, uczył gimnastyki w kl. II-3, III-3, razem 6 godz. tyg.

Sołowij Marjan, nauczyciel, uczył rysunku w kl. I-2, II-2, III-2, razem 6 godz. tyg.

NAUCZYCIELE KONTRAKTOWI:

Będziński Marjan, mgr., opiekun klasy I i VIIb od 7. V. 1931, zawiadowca biblioteki nauczycielskiej, kurator „Czytelni“ uczniowskiej, Samorządu uczniowskiego i Kółka historyczno-polonistycznego, uczył historji w kl. I-2, II-2, IVab-4, VI-2, VIIab-6, geografji w kl. IVab-4, jęz. polskiego w kl. I-4, razem 24 godzin tyg.

Bik Bazyl, opiekun klasy VI, zawiadowca zbiorów do nauki chemji, uczył w I-em półroczu fizyki w kl. IVb-4+2, Vab-8+4, VI-4+2, pracy ręcznej w kl. IVa-2 razem 26 godz. tyg. w II-em półroczu fizyki w kl. IVb-4+2 Vab-8+4, VI-4+4, pracy ręcznej w kl. IVa-2, razem 28 godz. tyg.

Dawidowicz Tadeusz, por. kapelmistrz 3 p. p. Leg., uczył muzyki w kl. IV—VIII-8 g. tyg. i prowadził ćwiczenia orkiestry w 3 godz. tyg., razem 11 godz. tyg.

Hoffman Franciszek, zawiadowca zbiorów introligator-
skich, uczył pracy ręcznej w kl. I-2, II-4, III-4, IVab-4, Vab-4, razem 18 godzin tyg.

Papiermann Mojżesz, opiekun klasy Vb, kierownik „Kółka Dramatycznego“, uczył jęz. niemieckiego w kl. I-5, II-3, III-3, IVb-3, Vab-6, VI-3, VIIb-3, VIII-3, razem 29 godz. tygodniowo.

Seidenberg Izidor, uczył religji mojżeszowej w kl. od I—VIII 11 godz. tyg.

Smetana Emi, opiekun kl. IVa i VIIb do 7. V. 1931, zawiadowca zbiorów i pracowni fizykalnej, kurator Kółka L.O.P.P., uczył fizyki w kl. IVa-4+2, VIIab-10+4, pracy ręcznej w kl. IVb-2, Vab-4, VI-2+2, razem 30 godz. tygod.

LEKARZ SZKOLNY:

Dr. Trzaskowski Julian, lekarz gimnazjum państw. I i II.

SEKRETARZ:

Mryglódowicz Włodzimierz, sekretarz gimnazjum państw. I i II.

SŁUŻBA.

Ciasnocha Wojciech, starszy woźny.

Trojniak Józef, woźny.

Bielecki Stefan, pom. woźny — opłacany z taks administracyjnych.

ZMIANY I RUCH W GRONIE NAUCZYCIELSKIM.

Wiśniowski Bronisław Ludwik, mianowany dyrektorem tut. Zakładu z dniem 1 lipca 1930 rozporządzeniem Min. W. R. i O. P. z dn. 25. VI. 1930 Nr. II-12438/30.

Będziński Marjan mgr., zatrudniony w tut. Zakładzie w charakterze naucz. kontr. na rok szk. 1930/31, z dniem 1. IX. 1930 rozp. Kuratorjum O. S. L. z dn. 3. IX. 1930 Nr. II-7083/30.

Bik Bazyl, uzyskał przedłużenie zatrudnienia w tut. Zakładzie na rok szk. 1930/31 rozp. K. O. R. L. z dn. 18. VIII. 1930 Nr. II-9470/30.

Bojarski Franciszek, przeniesiony w stan spoczynku z dniem 31. VIII. 1930 rozp. K. O. S. L. z dn. 3. VIII 1930 Nr. II-9650/30.

Czernecki Karol, przeniesiony na własną prośbę do tut. Zakładu z Państw. Gimnazjum w Gródku Jagiellońskim z dniem 1. IX. 1930 rozp. K. O. S. L. z dn. 11. VII 1930 Nr. II-6680/30.

Jakubowski Alfred, inż., zatrudniony w tut. Zakładzie w charakterze nauczyciela kontr. na rok szk. 1930/31 z dniem 1. IX. 1930 rozp. K. O. S. L. z dn. 3. IX. 1930 Nr. II-8759/30, mianowany tymcz. nauczycielem z dniem 1. II. 1931 rozp. K. O. S. L. z dn. 28. II. 1931 Nr. II-2088/31.

Nosowiczowa Marja, uzyskała urlop bezpłatny na rok szk. 1930/31 z dniem 1. IX. 1930 rozp. K. O. S. L. z dn. 16. VII. 1930 Nr. II-8980/30 celem objęcia kierownictwa Pryw. Gimnazjum Żeńskiego im. J. Słowackiego w Jarosławiu.

Papiermann Mojżesz, zatrudniony w tut. Zakładzie w charakterze naucz. kontr. na rok szk. 1930/31 z dniem 12. IX. 1930 rozporz. K. O. S. L. z dn. 6. IX. 1930 Nr. II-11734/30.

Rogoszewski Jan Romuald, przeniesiony na własną prośbę na równorzędne stanowisko do gimnazjum państwowego w Sokalu z dniem 1 września 1930 rozp. K. O. S. L. z dn. 3. IX. 1930 Nr. II-4617/30.

Smetana Emil, uzyskał przedłużenie zatrudnienia w tut. Zakładzie na rok szk. 1930/31 rozp. K. O. S. L. z dn. 8. VII. 1930 Nr. II-9482/30.

Steczko Józef, uzyskał zniżkę obowiązującego wymiaru godzin szkolnych do 12-tu tygodniowo na I półroczu 1930/31 rozp. K. O. S. L. z dn. 23. VIII. 1930 Nr. II-9651/30 zaś na II półroczu 1930/31 rozp. K. O. S. L. z dn. 17. I. 1931 Nr. II-450/31.

Vitek Władysław, zatrudniony w tuł. Zakładzie w charakterze naucz. tymcz. z dniem 1 sierpnia 1930 rozp. K. O. S. L. z dn. 6. VIII. 1930 Nr. II-16546/30; uzyskał dekret ustalenia rozp. K. O. S. L. z dn. 6. V. 1931 Nr. II-4971/31 z dniem 1 sierpnia 1930.

Na mocy obowiązujących ustaw otrzymali wyższe stopnie, względnie szczeble następujący nauczyciele: Ks Fedorowicz Stanisław st. V b z dniem 1 lipca 1930, Skarbowski Kazimierz VI c z dniem 1 stycznia 1931, Tenczarowski Tadeusz VI c z dniem 1 lipca 1930.

Nekrologja:

Śp. Bojarski Franciszek, urodzony 9 marca 1877 r. we Lwowie, profesor tutejszego Zakładu w stanie spoczynku, zmarł nagle w Kielcach w czasie uroczystości ku czci św. Stanisława Kostki, w dniu 13 listopada 1930 r. Ś. p. Bojarski wstąpił do służby 1. IX 1905 r. jako zastępca nauczyciela w państw. VI gimn. we Lwowie, po roku otrzymał posadę rzeczywistego nauczyciela w państw. gimn. z jęz. wykł. polskim w Kofomyji, gdzie uczył do kwietnia 1925 r. Przez pół roku był dyrektorem Seminarjum naucz. męskiego w Ostrogu, poczem w dniu 1. XI. 1925 r. objął posadę w tutejszym Zakładzie. W stan spoczynku przeniesiony został 31 VIII. 1930 r. W końcu uczył w pryw. gimn. im. św. St. Kostki w Kielcach. Ś. p. Bojarski z prawdziwem zamiłowaniem nie tylko spełniał swe obowiązki nauczyciela wychowawcy, ale i z młodzieńczym wprost zapałem oddawał się wszelkim imprezom artystycznym, a przedewszystkiem muzykalno-wokalnym, do których czuł nieodparty pociąg.

Cześć Jego pamięci!

Śp. Duchiewicz Władysław, urodzony 7 marca 1891 r. we Lwowie, nauczyciel tutejszego Zakładu, uczący tutaj od 1. I. 1925 r., zmarł tragicznie w Tatrach w dniu 11 sierpnia 1930 r. podczas wycieczki w góry. Śp. Duchiewicz brał udział w wojnie światowej w armji austriackiej, następnie od 23. XI. 1918

do 28. VIII. 1921 służył w wojsku polskiem w randze kapitana, poczem poświęcił się studjom, by oddać się pracy nauczycielskiej. Owiany jak najlepszymi chęciami w pracy dla narodowego szkolnictwa rokował wielkie nadzieje i stratę Jego przedwczesną a niespodziewaną odczuł cały Zakład, jako ciężki niepowetowany cios.

Cześć Jego panięci!

Śp. Białek Wilhelm, uczeń kl. VIII zmarł tragicznie podczas kąpieli w Sanie dnia 25 sierpnia 1930 r. w 19 roku życia.

Cześć Jego panięci!

Kronika Zakładu.

Wzniosłą uroczystość przeżywał w dniu 20 lipca 1930 r. tutejszy zakład. W dniu tym bowiem zjechali się wychowankowie dawnej szkoły realnej, którzy w roku 1905 opuścili mury tego zakładu. Uroczystość 25-lecia Zjazdu zasługuje i z tego względu na wyróżnienie, iż to był zjazd pierwszych abiturjentów dawnej szkoły realnej, w której okres studjów trwał 7 lat. Z chwilą przemienienia szkoły realnej na gimnazjum II-gie typu matematyczno-przyrodniczego dodano klasę 8-ą. Z dawnych wychowanków w liczbie 20-tu, przybyło na zjazd 13-tu, 3-ch usprawiedliwiło swoją nieobecność, 4 zaś zmarło. Z dawnych profesorów tejże klasy VII-iej przybyli pp.: gospodarz klasy Michał Gonet, em. dyrektor gimnazjum I w Tarnowie, ks. prałat Chotyniecki, ks. kanonik Walenty Litwin, profesor Ostrowski Wiktor, profesor Ferdynand Franta ze Lwowa, Farbowski Ludwik dawny profesor gimnastyki. Usprawiedliwili swoją absencję: em. dyrektor p. Dr. Ralski Jan i profesor Pytel Józef. Z dawnych abiturjentów przybyli na zjazd pp.: Bałuciński Romuald, kpt. i komendant rejonowy P. W. 50 p. p. z Kowla, inż. Bigo Marjan w Zarządzie dróg wodnych z Sandomierza, Brüll Rudolf rewident austr. kolei państwowych z Bruck a L. (Austria), Dub Michał asesor skarbowy z Jarosławia, inż. Kraus Antoni mierniczy przysięgły z Katowic, Inż. Luśniak Zygmunt, prof. państwowej szkoły budownictwa z Poznania, inż. Nachajski Władysław, dyrektor archiw map. katastralnych ze Lwowa, Pietruszka Stanisław, ppłk. lekarz weterenaryjny z Krakowa,

Inż. Nowak Władysław urzędnik wojew. z Katowic, Reichert Józef, naczelnik stacji P. K. P. w Szczakowej, inż. Ungeheuer Franciszek kierownik oddziału nowych pomiarów w Urzędzie katastralnym ze Lwowa, inż. Wasiuta Józef urzędnik Dyrekcji P. K. P. ze Lwowa, inż. Zajac Józef kierownik Urzędu katastralnego z Jarosławia. Absencję usprawiedlili pp. Janowski Mieczysław, Mroczyński Władysław, Tynik Piotr. Zmarli: Firganek Tadeusz, Pachter Szymon, Pomeranz Leon i Powroźnicki Zdzisław.

Przybyli na Zjazd zgromadzili się o godzinie 8 rano w Zakładzie, skąd udali się na uroczyste nabożeństwo do kościoła OO. Reformatów, gdzie mszę świętą odprawił katecheta ks. Kanonik Litwin. Po nabożeństwie wrócili do Zakładu i usadowili się w swej dawnej klasie. Tu imieniem Zakładu przywitał pierwszych wychowanków tego Zakładu profesor p. Tadeusz Tenczarowski, zastępujący, bawiącego na urlopie wypoczynkowym dyrektora zakładu Imieniem Komitetu abiturjentów powitał przybyłych profesorów i kolegów inż. Luśniak. Następnie przemówił dawny gospodarz klasy, em. dyrektor, p. Gonet i odczytał katalog swych b. uczniów z r. 1905. Inż. Zajac odczytał nadeszłe telegramy i listy usprawiedliwiające swoją nieobecność profesorów i kolegów. Po wspólnej fotografii i obiedzie urządzono wycieczkę łodziami do pobliskiego Sobiecina. Wieczorem odbyła się uroczysta kolacja, podczas której przemawiali pp. Inż. Luśniak imieniem abiturjentów, kończąc okrzykiem na cześć grona nauczycielskiego, ks. kan. Litwin podnosząc miłość koleżeńską, dawny gospodarz em. dyr. Gonet, prof. Tenczarowski i inni. Wszyscy uczestnicy zjazdu w ciepłym, niemal rodzinnym nastroju wspominali o dawnych przeżyciach na ławie szkolnej i serdecznych stosunkach koleżeńskich. Miarą zaś trwałych węzłów koleżeńskich, nawiązanych na ławie szkolnej jest fakt, iż na zjazd koleżeński przybył z zagranicy jeden z abiturjentów, a to p. Brüll Rudolf piastujący urząd państwowy w Austrii.

Na zakończenie zjazdu uchwalono jednogłośnie urządzać zjazd w roku 1935 w m-cu czerweu lub październiku.

Rozpoczęcie roku szkolnego 1930/31 nastąpiło dnia 2-go września 1930 r. O godz. 8:30 rano odbyło się w kościele OO. Reformatów uroczyste nabożeństwo, na którym przy-

grywała orkiestra szkolna. W nabożeństwie wzięła udział cała młodzież szkolna, Dyrektor z Gronem nauczycielskim i Rodzice uczniów. Pierwszy dzień nauki był wolny z okazji Imienia Dyrektora Zakładu. W Zakładzie odbył się uroczysty poranek, na który złożyły się deklamacje, śpiewy, utwory muzyczne i życzenia.

Dnia 6 września odprawiono nabożeństwo żałobne za spokój duszy nauczyciela tut. Gimnazjum, śp. Władysława Duchewicza, zmarłego tragicznie w Tatrach w sierpniu 1930 roku. Nabożeństwo celebrował prefekt gimnazjalny w kościele OO. Reformatorów przy udziale całej młodzieży zakładu i Grona nauczycielskiego. Dnia 10 września odbyło się nabożeństwo żałobne za spokój duszy b. ucznia kl. VIII-ej tut. Zakładu, śp. Wilhelma Białka, zmarłego tragicznie w czasie feryj wakacyjnych.

Dnia 12 września urządzono wycieczkę szkolną do Lwowa na „Targi Wschodnie“. W wycieczce wzięło udział 65 uczniów z klas od V do VIII. Wycieczkę prowadzili profesorowie pp. Sadowski Wiktor i Bik Bazyli. We Lwowie przed wyruszeniem na Targi, korzystając z wolnego czasu, udała się wycieczka do kościoła św. Elżbiety, następnie idąc obok Politechniki i Kościoła św. Marji Magdaleny wstąpiono do ogrodu pojezuickiego — stamtąd przeszedłszy obok Uniwersytetu przez Jagiellońską i Wały hetmańskie zwiedzono kościół katedralny. Po jego zwiedzeniu udano się przez rynek i wały tzw. Gubernatorskie na Wysoki Zamek i na kopiec Unji Lubelskiej, gdzie przesiedziano do godz. 9-ej. Potem udano się do Muzeum Dzieduszyckich i Przemysłowego, stąd zaś na Targi Wschodnie, gdzie przebywano do godz. 6-ej. Wieczorem wycieczka udała się do teatru Rozmaitości a stąd na dworzec do Jarosławia.

Dnia 13 września cała młodzież szkolna była obecna na filmie „Pomorze“.

Dnia 14 września wyjechał Dyrektor Zakładu na 1-dno miesięczny kurs wychowawczy do Warszawy i powierzył kierownictwo prof. p. Tadeuszowi Tenczarowskiemu.

Dnia 23 września wyświetlano w sali „Sokoła“ film pt. „Królowie puszczy“. Film okazał się szczególnie wartościowym i pouczającym ze względu na osobliwe i egzotyczne zdjęcia z natury.

Dnia 1 października odbyła się kąpiel dla młodzieży wszystkich klas.

Dnia 3 i 4 października przystąpiła młodzież do SS. Sakramentów Pokuty i Ołtarza.

Dnia 4 października o godz. 16-tej odbyło się specjalne przedstawienie w cyrku „Staniewskich“ dla młodzieży szkolnej.

Dnia 5 października odbyło się w miejscowej Szkole Handlowej „Święto Spółdzielczości“. Zakład tutejszy reprezentowało 2 nauczycieli (pp. Tenczarowski i Bik), oraz 8 uczniów. Po nabożeństwie w kościele wrócono do zakładu przy dźwiękach muzyki wojskowej, gdzie odbył się poranek z okolicznościowymi wykładami i produkcjami.

Dnia 6 października nauczyciel Szkoły Handlowej p. Tadeusz Gorączko i uczennica Leotylna Grafówna wygłosili w tut. Zakładzie dla uczniów klas od IV - VIII aktualną pogadankę na temat spółdzielczości. Dla klas niższych analogiczne odczyty wygłosili nauczyciele tut. Zakładu pp. Będziński Marjan i Czernecki Karol.

Dnia 20 października odbyła się wycieczka klasy VII a i b do Przeworska celem zwiedzenia tamt. Cukrowni. Wycieczkę prowadzili pp. W. Vitek i E. Smetana.

Dnia 22 października zamieszkał w pokoju służbowym P. Gutakowski wizytator W. R. i O. P. — dla szkolnictwa zawodowego. Przy sposobności zwiedził cały zakład i wyraził uznanie dla wielu urządzeń.

Dnia 23 października staraniem T. S. L. odprawiono żałobne nabożeństwo za spokój duszy śp. Stanisława Sobińskiego b. Kuratora Okr. Szkol. Lwowskiego, w którym wziął udział cały Zakład.

Dnia 27 października odbył się w sali „Sokoła“ odczyt pt. „Polska Współczesna“ ilustrowany 200 przeźrociami, wygłoszony przez akademików.

Dnia 29 października odwiedził tut. Zakład Pan Naczelnik wydziału II. Kuratorjum O. S. L. celem zbadania stanu gabinetu biologicznego i jego zapotrzebowania.

Dnia 31 października odbył się wykład profesorów tut. Zakładu pp. Będzińskiego i Steczki o Oszczędności, poczem rozdano uczniom cztery premje po 10 złotych za systematyczne oszczędzanie.

Dnia 6 listopada nastąpiło otwarcie „Herbaciarni“ uczniowskiej w nowym rozszerzonym lokalu.

Dnia 10 listopada jako w wigilję 12-letniej rocznicy odzyskania Niepodległości po udekorowaniu gmachu i iluminacji Zakładu odegrano o godz. 4:15 capstrzyk.

Dnia 11 listopada w Rocznicę 12-tą Niepodległości odbyło się uroczyste nabożeństwo o godz. 8-ej rano w kościele OO. Reformatów, dokąd młodzież udała się ze sztandarem i muzyką. Muzyka przygrywała do mszy św. Po powrocie z kościoła odbył się poranek z następującym programem:

- 1) Orkiestra odegrała — Brygadę
- 2) Okolicznościowe przemówienie wygłosił profesor W. Sadowski
- 3) Orkiestra odegrała — Hymn państwowy
- 4) Deklamacja ucz. kl. VIII Osieczki — „Opowiedz mi bracie“ — A. Sienkiewicza
- 5) Chór odśpiewał 3 utwory, a to:
Lachmana — „Czas do boju, czas“
Dunieckiego — „Piosnka żołnierza“
Miłka — „Pieśń młodzieży polskiej,“
- 6) Deklamacja ucz. Kupki — „Polski żołnierz niezłany“.
- 7) Orkiestra odegrała poloneza.

O godz. 11-ej cała młodzież szkolna wzięła udział w ogólnej defiladzie.

Dnia 12 listopada przybył do tut. Zakładu instruktor ministerjalny robót ręcznych i rysunków p. Wójtów Antoni. Odbył konferencję z Dyrekcją oraz pp. Bikiem, Smetaną, Hoffmanem i Kaniakiem. Interesował się przedewszystkiem pracownią i uznał nowe pomieszczenie za znacznie lepsze od dawnego.

Dzień 13 listopada był wolny od nauki szkolnej z powodu święta Patrona Zakładu St. Kostki. Rano o godz. 8:30 udała się młodzież z muzyką do kościoła parafjalnego na uroczyste nabożeństwo. Wieczorem o godz. 7:30 odbył się wieczorek w Sokole staraniem Sodalicji uczniów Gimn. I i II.

Dnia 22 listopada odprawiono w kościele OO. Reformatów żałobne nabożeństwo na spokój duszy nagle zmarłego w dniu 13 bm. w Kielcach śp. Franciszka Bojarskiego, b. profesora tut. Zakładu.

Tegoż dnia o godz. 12-ej odbył się w sali „Świetlicy“ odczyt p. Jerzego Zbigniewa Rytki z eksperymentami z zakresu telepatji.

Dnia 28 listopada, w wigilję 100 letniej Rocznicę Powstania listopadowego, o godz. 4 po poł. odegrano capstrzyk przed gmachem gimnazjum.

Dnia 29 listopada w setną Rocznicę o godz. 8:45 udała się młodzież z muzyką i sztandarem na uroczystą mszę św. do kościoła OO. Reformatów. Po powrocie odbył się poranek w „Świetlicy“ z następującym porządkiem:

- 1) Orkiestra odegrała marsza
- 2) Słowo wstępne wygłosił nauczyciel Będziński Marjan
- 3) Deklamację „Reduta Orzona“ wygłosił uczeń Dzyruk Stanisław z kl. VIII.
- 4) Chór odśpiewał — a) Czas do boju, czas,
b) Polonez Podkomorzego,
- 5) Deklamację „Zwalonym krzyżom, zapadłym mogi-
łom“ wygłosił uczeń Osiczko z kl. VIII.
- 6) Orkiestra wykonała dwa utwory.

Wieczorem młodzież była na uroczystej Akademii w sali „Sokoła“.

Dnia 30 listopada odbyło się zwyczajne nabożeństwo niedzielne, o godz. 11-ej defilada oddziału P. W., o godz. zaś 12-ej odbyła się w sali „Sokoła“ bezpłatna Akademia. Orkiestra tut. Zakładu odegrała 4 utwory.

Dnia 1 grudnia o godz. 12-ej odbył się dla wszystkich klas w „Świetlicy“ wykład naucz. Jakubowskiego o wojnie lotniczo-gazowej. Demonstrowano maskę gazową.

Dnia 2 grudnia klasa VI otrzymała z Sekretarjatu osobistego Min. Spraw. Wojskowych JW Pana Marszałka Józefa Piłsudskiego podziękowanie za życzenia złożone w dniu 11 listopada 1930 roku.

Dnia 3 grudnia o godz. 12-ej wyświetlano w „Sokole“ film pt. „Tajemnice głębin morskich“, na który posłano młodzież Zakładu.

Dnia 5 grudnia w miejscowem Kasynie Garnizonowem o godz. 6-ej odbył się wykład kpt. Zarychty p. t. „Polska polityka kolonialna“. Na zaproszenie JWP. Generała Wieczorkiewicza wzięli udział w odczycie Dyrektor z 6 profeso-

rami oraz 20 uczniami z klas VI do VIII-ej. Po dyskusji związanych Koło Ligi morskiej i rzecznej, do której Zakład przystąpił.

Dnia 8 grudnia wziął udział Dyrektor Zakładu w świątce 25-lecia założenia bursy ruskiej Św. Onufrego. Rano odbyło się nabożeństwo o godz. 9-ej w cerkwi, o 11-ej zaś poranek w bursie.

Dnia 6 grudnia odbył się koncert w Tow. Muzycznym im. Fr. Szopena. Dyrekcja zakupiła 30 biletów dla członków orkiestry szkolnej.

Dnia 9 grudnia sekcja dramatyczna uczniów tut. Gimnazjum i orkiestra szkolna wyjechała na 3 samochodach wojskowych do Przeworska celem odegrania „Warszawianki“. Wyjazd nastąpił o godz. 17-ej, powrót o godz. 23.

Dnia 11 grudnia urządzono „Wieczór Listopadowy“ w Sokole na który złożyło się:

Przemówienie ucznia Politowskiego z kl. VIII,
4 utwory muzyczne pod batutą por. WP. Dawidowicza,
3 utwory chórowe pod batutą prof. Czarneckiego,
„Warszawianka“ St. Wyspiańskiego reżyserowana przez nauczyc. Papiermana.

Dnia 13 grudnia odbył się o godz. 3-ej dla młodzieży szkolnej koncert symfoniczny orkiestr wojskowych 3 i 39 pp. w „Sokole“. Zakupiono 40 biletów dla członków orkiestry gimnazjalnej.

Dnia 15 grudnia nastąpiło otwarcie Czytelni uczniowskiej.

Dnia 16 grudnia założono Kółko L. O. P. P.

Dnia 20 grudnia urządzono poranek kolendowy. Wykład o historii kolend wygłosił uczeń Januskiewicz z kl. VIII. Wykład ilustrowano produkcjami orkiestry szkolnej.

Dnia 1 stycznia wygłosił w Świetlicy lekarz szkolny Dr. Julian Trzaskowski wykład o gruźlicy i metodzie jej zwalczania.

Dnia 11 stycznia o godz. 4-ej po południu odbył się w Świetlicy opłatek. Udział wzięło prawie całe Grono Profesorskie z Rodzinami, Rodzice uczniów oraz około 200 uczniów. Po przełamaniu się opłatkiem, spożyto skromny posiłek, później nastąpiły kolendy przy wtórze muzyki smyczkowej, zorganizowanej staraniem uczniów tut. Zakładu. Wstępne przemówienie wygłosił uczeń Osiczko Marjan, oko-

licznościowe zaś ks. Szypuła Jakób, prefekt tut. Gimnazjum, na które odpowiedział Dyrektor Zakładu, dziękując wszystkim za przybycie, oraz podkreślając znaczenie tej pięknej religijnej tradycji. Młodzież Zakładu zdradzała wielkie zainteresowanie się uroczystością i odniosła z niej dużo korzyści duchowych. Zakończenie nastąpiło o godz. 7:30 wieczór.

Dnia 21 stycznia odbyła się lekcja praktyczna z j. niem. w klasie I-ej. Lekcję przeprowadził p. Papiermau. Byli obecni: P. Inspektor szkół powsz. Bem, dyr. Gimn. I. Dr. Czekałowski, dyr. Fecko, dyr. Chudy, dyr. Czyżewiczówna oraz szereg nauczycieli i nauczycielek z gimn. I i ze szkół powszechnych. Po lekcji przeprowadzono gruntowną i owocną dyskusję. Obecnych było 20 osób.

Dnia 22 stycznia delegacje klas pod opieką p. Smetany uczestniczyły w nabożeństwie żałobnym w kościele parafjalnym za spokój dusz uczestników powstania styczniowego.

Dnia 30 stycznia odbyło się uroczyste nabożeństwo i poranek ku czci Pana Prezydenta Rzeczypospolitej z okazji Jego Imienin. Na program złożyły się: hymn państwowy, przemówienie p. Będzińskiego, chór i utwory muzyczne tut orkiestry.

Dnia 6 lutego wygłosił w tut. Zakładzie odczyt przeciwalkoholowy wraz z pokazami delegat Tow. „Trzeźwości“ p. Mikołaj Skiba.

Dnia 5 marca odbył się na 5 lekcji odczyt w Świetlicy pt. „Mnemonika i mnemotechnika zastosowana do nauki matematyki i w życiu codziennym“.

Dnia 9 marca na 5 lekcji wygłosił uczeń Lis Edward z kl. VI. odczyt na temat „Historja lotnictwa“. Odczytu wysłuchały klasy VII i VIII.

Dnia 10 marca młodzież całego Zakładu zwiedziła Wystawę przeciwgruźliczą.

Dnia 10 marca kl. V a zwiedziła z p. B. Bikiem urządzenie miejscowej gazowni.

Dnia 11 marca zwiedziła powyższą gazownię z p. Bikiem klasa V b.

Dnia 12 marca lekarz szkolny Dr. Juljan Trzaskowski wygłosił wykład o tyfusie plamistym dla uczniów całego Zakładu.

Dnia 14 marca uczniowie Zakładu zwiedzili wystawę przemysłu ludowego.

Dnia 18 marca obchodziła młodzież tut. gimnazjum niezwykłą uroczystość. W dniu tym bowiem, dzięki staraniom młodzieży oraz Dyrekcji Zakładu w rocznicę wyzwolenia Ojczyzny od najazdu hord bolszewickich została odsłonięta tablica pamiątkowa z płaskorzeźbą z brązu Marszałka Piłsudskiego oraz brązową tablicą z następującem napisem: „Roku 1930 Pierwszemu Marszałkowi Polski Józefowi Piłsudskiemu Budowniczem Polski Odrodzonej w Dziesiątą Rocznicę Wyzwolenia Ojczyzny od najazdu bolszewickiego“. Gmach Zakładu odświętnie przybrany, młodzież ustawiona w szpalery ze sztandarem. W sali konferencyjnej zjawiają się licznie zaproszeni przedstawiciele Władz, goście i Koło Rodzicielskie. Wśród reprezentantów byli obecni: PP. radca Woj. Prezentkiewicz starosta, ze swym zastępcą Dr. Grossem, burmistrz inż. Sierankiewicz, generał Wieczorkiewicz ze swą żoną, Dobrzański Serafin, kpt. Legjonów, Bem insp. szkolny, Dr. Czekałowski, dyrektor gimnazjum I, Nosowiczowa Marja, dyrektorka gimnazjum żeńskiego, Sonntag Leon, dyrektor seminarjum nauczycielskiego żeńskiego, inż. Kunert, dyrektor szkoły budowlanej, Kapuściński dyrektor szkoły handlowej, Galik naczelnik sądu grodzkiego, inż. Sobolewski, nadradca, Kurek, naczelnik poczty, Ożga, naczelnik stacji, Garski, radca kolejowy, Oherok, naczelnik Urzędu podatkowego, Asłanowicz, nadradca, Wojciechowski, radca, inż. Nowak, prezes Związku Strzeleckiego, ppłk. Dobrzański, komendant P. K. U., PP. Pułkownicy, dowódcy tut. stacjonowanych pułków: Grot z 3 P. L., D' Erceville z 24 p. a. p., Seybal z 10 d. a. k. i Trzaska Durski z 39 P. Strz. Lw., por. Głowa pow. Komendant P. W. i wielu innych przedstawicieli Władz, organizacyj i t. d.

O godz. 10-ej zebrani zeszli do hallu, gdzie w porywających słowach przemówił dyrektor zakładu, p. Bronisław Wiśniowski, nadmieniając, że władze szkolne prócz pierwiastka pedagogicznego kładą główny nacisk na wychowanie młodzieży, które winno mieć charakter państwowo - twórczy w myśl wskazań Najlepszego Obywatela. „Kiedy przed 28 laty — oświadcza dyrektor — Zakład przeżywał uroczystość otwarcia go, witaliśmy przedstawicieli państwa zaborczego,

TABLICA PAMIĄTKOWA
wmurowana w westybule w dniu 18. III. 1931 r.

Zebrani goście, grono naucz. i młodzież po uroczystości w dniu 18. III. 1931.

k którzy wrogo odnosili się do naszych poczynań, dziś, zaś dzięki ofiarnej pracy złożonej na ołtarzu Ojczyzny za wolność i niepodległość przez duchowego Wodza narodu Marszałka Piłsudskiego, gościmy w murach naszego zakładu przedstawicielei Władz i własnego Wojska, naszej wolnej i niepodległej ojczyzny“. Zakończył swe przemówienie okrzykiem na cześć Najjaśniejszej Rzeczypospolitej, któryto okrzyk zebrani trzykrotnie powtórzyli. Orkiestra odegrała w tej chwili hymn państwowy. Następnie w krótkich lecz silnych słowach, jako przedstawiciel Rządu, przemówił radca Woj. Prezentkiewicz, wyrażając radość z powodu ufundowania tablicy, której zaszczyt odsłonięcia przypadł mu w udziale, a zwracając się do młodzieży, apelował do niej, by postępowąła śladami Dostojnego Solenizanta i zakończył okrzykiem na cześć Marszałka Piłsudskiego, któryto okrzyk zebrani żywiłowo trzykrotnie powtórzyli. Po odegraniu przez orkiestrę „Pierwszej Brygady“ zebrani udali się do Świetlicy, gdzie odbył się poranek uczniowski o starannie wykonanym programie muzykalno-wokalnym. Orkiestra uczniów pod wprawną batutą kapelmistrza 3 pp. Leg. por. Dawidowicza odegrała poloneza Schopena, poczem wygłosił głęboko przemyślane przemówienie na cześć Dostojnego Solenizanta uczeń kl. VIII Politowski. Następnie przemówił p. generał Wieczorkiewicz. „Kochachani chłopcy — brzmią szczere żołnierskie słowa generała Wieczorkiewicza, pozbawione jakiegokolwiek cienia panegiryzmu, a natchnione szczerym entuzjazmem na cześć Dostojnego Solenizanta — do Was, nie zrażonych jeszcze żadnymi partjami, do waszych młodych serc zwracam się w tak uroczystej chwili, abyście Waszą pracę poświęcili dla dobra Rzeczypospolitej“. Następnie w ogólnych zarysach, niepozbawionych przesłanek psychologicznych maluje obraz Marszałka, Jego ogrom pracy, wysiłków i znojnych trudów, którego jedyną myślą przewodnią jest dobro Rzeczypospolitej. Kończy swe przemówienie, które w słuchaczach wywarło silne wrażenie, okrzykiem na cześć młodzieży, owej przyszłej podwaliny naszego społeczeństwa i Rzplitej, któryto okrzyk zebrani z zapamiętaniem trzykrotnie powtórzyli. Z kolei chór pod umiejętną batutą prof. p. Czerneckiego, odśpiewał „Wzniesie się Orle“ i „Pierwszą brygadę“ — wiązaną pieśń Legionowych. Podniosłe wrażenie wywarła pełna ekspresji dekla-

macja ucznia kl. VIII Dzyruka i ucznia kl. II-iej Olejarki. Poranek zakończyła orkiestra odegraniem intermeza i marsza pożegnalnego. Następnie wpisywano się do księgi Pamiątkowej Zakładu, poczem nastąpiła wspólna fotografia przed gmachem Zakładu.

Dnia 19 marca młodzież tut. Zakładu wzięła udział w defiladzie i ogólnej uroczystości Imienin ku czci Marszałka Piłsudskiego. Nadto wysłano na Maderę, chwilowego miejsca pobytu Pana Marszałka, piękny artystycznie wykonany album z życzeniami Dyrekcji, Grona i młodzieży.

Dnia 15 kwietnia uczniowie całego Zakładu byli na filmie w Sokole pt. „Wyprawa Byrda do bieguna południowego“.

Dnia 25 kwietnia odbył się odczyt dla wszystkich klas profesora Józefa Dąbrowskiego pt. „Samowystarczalność gospodarza“.

Dnia 28 kwietnia założono prowizorycznie t. zw. „Samorządową straż uczniowską“ która pod kierunkiem nauczycieli objęła kontrolę nad porządkiem w klasach, karnością uczniów i t. p. Członkowie straży uczniowskiej noszą w dniu dyżuru opaski amarantowe na lewym ramieniu; Powyższe zarządzenie ma na celu wyrobienie w uczniach większej karności, głębsze zamiłowanie do porządku i ugruntowanie szerszego poczucia odpowiedzialności.

Dnia 2 maja (w sobotę) o godz. 11-iej odbył się w Świeżolicy poranek z okazji rocznicy Konstytucji 3 maja wykonany w całości siłami uczniów.

Dnia 3 maja odbyło się uroczyste nabożeństwo w kościele OO. Reformatorów, poczem uczniowie wzięli udział w ogólnej defiladzie.

W dniach 4 do 9 maja odbył się piśmienny egzamin dojrzałości dla abiturjentów tut. Zakładu.

Dnia 6 maja Dyrekcja była zmuszona wydać ostre zarządzenie przeciwko przekraczaniu przepisów szkolnych (wałęsanie się, chodzenie w cywilnych ubraniach, zachowanie się poza szkołą i t. p.) z zagrożeniem zastosowania sankcyj karnych aż do wykluczenia z zakładu włącznie.

Dnia 7 maja odczytano uczniom wszystkich klas podziękowanie Pana Kuratora z upoważnienia Ministerstwa W. R. i O. P. w Imieniu Pana Marszałka Józefa Piłsudskiego za

nadesłane w dniu Imienin Marszałka — życzenia.

Dnia 14 maja młodzież szkolna wzięła udział w festynie P. W. do godz. 7:30 wieczór.

Dnia 14 maja nastąpił wyjazd Dyrektora Zakładu na zjazd dyrektorów do Lwowa i powierzenie zastępstwa profesorowi p. Tadeuszowi Tenczarowskiemu.

Dnia 17 maja uczniowie udają się do Sokoła na produkcję chóru „Eriana“.

Dnia 18 maja uczniowie są na przedstawieniu odegranym przez Pryw. Gimnazjum żeńskie im. J. Słowackiego w miejscu pt. „Lilla Weneda“.

Dnia 18 do 22 maja ustny egzamin dojrzałości w tut. Zakładzie.

Dnia 20 maja młodzież klasy VI zwiedziła Rzeźnię miejską pod kierunkiem p. Jakubowskiego, zaś uczniowie klas Va i Vb fabrykę sztucznego lodu z p. Bikiem.

Dnia 6 czerwca urządziły wszystkie średnie Zakłady w Jarosławiu „Święto Sportowe“ z współudziałem Powiat. Komitetu P. W. i W. F., w którym wziął udział cały Zakład.

Dnia 12 i 13 czerwca przystąpili uczniowie do Spowiedzi i Komunii św.

Dnia 27 czerwca zakończono rok szkolny 1930/31 uroczystym nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

Rozwój Zakładu.

a) pod względem estetycznym. b) pod względem naukowym.

a) W roku szkolnym 1930/31 przeprowadzono w całym Zakładzie krytą instalację elektryczną poczem odmalowano wszystkie sale szkolne oraz pracownie. Szczególniejszemu remontowi poddano całe II piętro gmachu a to: pracownię przyrodniczą wraz z przyległymi 3-ma salami oraz gabinety i pracownie fizyki i chemji liczące razem 6 sal. Odświeżono wszystkie korytarze oraz hall, w którym wmurowano tablicę marmurową z brązowym popiersiem Marszałka J. Piłsudskiego. Na korytarzach poumieszczano serię dobrych, artystycznych reprodukcji najwybitniejszych malarzy polskich. Również sale szkolne ozdobiono dobrymi reprodukcjami a dla czytelnicy uczniów, sali posiedzeń Rady Pedagogicznej i gabinetu dyrektora zakupiono okazyjnie 3 sztuchy,

7 akwafort i 9 innych obrazków, malowanych ręcznie. W czasie słyoty poddawano myciu wszystkie korytarze raz na tydzień. Sale szkolne zapuszczono oliwą 2 razy w ciągu b. r. szk. Na froncie gmachu szkolnego odlakierowano w kolorze popielatym wszystkie okna ze strony zewnętrznej. Obecnie przystępuje się do rozbiórki starej studni na dziedzińcu szkolnym, celem przerobienia ją na samoczynną przy popędzie elektrycznym. Ponieważ instalacja będzie umieszczona pod ziemią, zostanie rozebrany pawilon studni, który raził swym wyglądem. Otwór studni będzie przykryty płytą betonową, wobec czego cały dziedziniec będzie mógł być użytym do ćwiczeń gimnastycznych, ćwiczeń pochodowych, jako bieżnia bez przeszkód w jakimkolwiek kierunku a równocześnie na tej zmianie zyska wygląd estetyczny dziedzińca. Komisja artystyczna złożona z profesorów Kaniaka i Dąbrowskiego czuwa stale nad wyglądem estetycznym całości gmachu pod względem ogólnym i szczegółowym.

b. Przyroda, Fizyka i Chemia.

Przyrodoznawstwo: W roku szkolnym 1930/31 oparto nauczanie przyrodoznawstwa na właściwych podstawach, przyjmując za punkt wyjścia w nauczaniu samodzielną pracę ucznia. W tym celu przystąpiono do zreorganizowania i dostosowania do nowych metod pracowni przyrodniczej. Dyrekcja poczyniła starania, aby w tut. Zakładzie mógł w najbliższym czasie powstać wzorowy t. zw. ognisko metodyczne dla biologji Min. WR. i OP przyznało Dyrekcji w b. r. szk. specjalną subwencję w kwocie 4000 złotych, za którą przeprowadzono gruntowny remont oraz częściową przeróbkę sal przyrodniczych. Zainstalowano światło elektryczne, wodociąg, oraz wyekwipowano pracownię przyrodniczą w odpowiednie umeblowanie, co wpłynęło przede wszystkim na postawienie pracy na wyższym poziomie. Prócz tego dokupił Zakład z własnych funduszków szereg niezbędnych pomocy naukowych, jak 2 mikroskopy Reicherta, 5 akwariów, terrarium, szkło laboratoryjne i t. p., dzięki czemu praca mogła iść ściśle po linii obecnych wymagań programowych, mimo dość znacznych jeszcze braków zwłaszcza w ilości mikroskopów oraz w bibliotece przyrodniczej. Uruchomiono również hodowlę zwierząt i roślin, z których w czasie ćwiczeń często korzystano.

Ćwiczenia w pracowni przyrodniczej z grupą uczniów kl. VII b.

Ćwiczenia w pracowni fizycznej z grupą uczniów kl. VII a.

Zbiory przyrodnicze, zajmujące dwa gabinety, dzięki niestrudzonej pracy profesorów Vitka i Jakubowskiego, uporządkowano gruntownie według działów systematycznych i sporządzono nowy inwentarz. Piękny zbiór ornitologiczny, poważnie zagrożony przez mole, poddano radykalnemu odkażeniu (dezynfekcji), stosując lampę formalinową, której bezinteresownie udzielił Zakładowi miejski Wydział Sanitarny.

Zawiadowcą pracowni był naucz. p. Władysław Vitek, zbiorów zaś naucz. inż. Alfred Jakubowski.

W chwili obecnej inwentarz obejmuje następujące pozycje:

Pracownia: mikroskopów 9, narzędzi dysekcyjnych 85, lup 20, szkła laboratoryjnego 106 sztuk, preparatów mikroskopowych 98, innych przyborów laboratoryjnych 43, akwarjów 7 (420 l. pojem.), terrarium 1, hodowla kwiatów obejmująca 65 wazonów i skrzynek,

Zbiory: ptaków wypchanych 300, ssaków 19, części kostnych 49, preparatów mokrych 92, modeli somatol. 7, preparatów suchych 29, tablic zool. 199, przekroi drzew 25, modeli roślin 38, atlasów 5, tablic botan. 79, preparatów innych 13.

Chemja: W bieżącym roku szkolnym przyrzędów nowych nie zakupywano prócz szkła laboratoryjnego i odczynników, natomiast zreorganizowano pracownię chemiczną przez odnowienie sali ćwiczeń oraz gabinetów. Doprowadzono światło elektryczne, odmalowano ściany, przerobiono szafy, katedry, stoły i odlakierowano je.

Fizyka: W bieżącym roku szkolnym został gabinet fizyki całkowicie odnowiony i zreorganizowany. W ubiegłych latach miał nauczyciel fizyki do dyspozycji: małą salę ćwiczeń, dwa małe pokoiki na zbiory do nauki fizyki oraz salę wykładową amfiteatralną, dawnego typu. Obecnie usunięto jedną ze ścian i amfiteatralne ławki sali wykładowej, uzyskując wygodną, dużą salę ćwiczeń. Obecnie więc posiada Zakład dwie pracownie, a to: małą tzw. propedeutyczną dla uczniów klas niższych, oraz dużą dla uczniów klas wyższych i pokój na zbiory. Duża sala ćwiczeń została zaopatrzona w stoły i taborety dla uczniów. Do każdego stołu doprowadzono, za pomocą sieci elektrycznej

rozprowadzonej pod podłogą, stały prąd elektryczny, czerpany z przetwornicy, zainstalowanej w sali. Niezbędne czułe wagi, potrzebne do ćwiczeń uczniów, umieszczono w specjalnie do tego celu sporządzonych szafach, oszklonych i w razie potrzeby oświetlonych wewnątrz żarówkami. Zapotrzebowanie przyrządów do ćwiczeń i demonstracji zostało częściowo pokryte; liczba objętych inwentarzem przyrządów wynosi 342 sztuk, w czym w b. r. szk. zostało zakupionych sztuk 10.

Wydatne uposażenie działu fizyki, przygotowanego doskonale technicznie do nowych metod nauczania, nastąpi w nadchodzącym roku szk. 1931/32.

Biblioteka nauczycielska.

Biblioteka nauczycielska została w b. roku szkolnym zreorganizowana i uporządkowana. Sporządzono na nowych, racjonalnych podstawach oparty inwentarz oraz specjalny katalog kartkowy z podziałem według odpowiednich działów. Wszystkie książki opatrzone odpowiednimi etykietkami i numerami. Wydzielono z biblioteki nauczycielskiej 339 dzieł w 393 tomach do bibliotek uczniowskich; z tego biblioteka uczniowska polska otrzymała 51 dzieł w 72 tomach. Z reszty tj. 288 dzieł w 321 tomach stworzono oddzielną bibliotekę niemiecką uczniowską. Wyłączono zaś 34 dzieł w 47 tomach, jako zupełnie zdekompletowanych.

Reorganizację i uporządkowanie biblioteki przeprowadził jej zawiadowca naucz. Marjan Będziński. Ze względu na to, że uporządkowanie i podwójne spisywanie wymagało bardzo wiele pracy i czasu, przeto skorzystano z pomocy uczniów klasy VII. Byli to: Gondek, Gałan Wł., Lorenc, Lubczak, Matyja, Pieniążek, Osierda, Weber Józef, Lis Tomasz i Pragłowski, z których dwaj ostatni odznaczyli się większą gorliwością i pracowitością, zaś wszystkich przewyższył Gondek.

Z biblioteki nauczycielskiej korzystali członkowie grona nauczycielskiego i niektórzy starsi uczniowie.

W b. roku szkolnym zasilono bibliotekę najnowszymi wydawnictwami w ilości 58 dzieł w 63 tomach. Obecnie bi-

bljoteka nauczycielska po reorganizacji liczy 1180 dzieł w 1989 tomach.

Dla użytku nauczycieli prenumeruje się 24 pism periodycznych.

Biblioteka uczniowska

W roku szkolnym 1930/31 przeprowadzono reorganizację biblioteki uczniowskiej, a mianowicie: dokonano zcentralizowania biblioteki, podzielonej dotąd na poszczególne klasy; przeprowadzono dokładną inwentaryzację książek biblioteki na przepisanych przez Ministerstwo formularzach inwentarzowych i zapełniono luki w pozycjach inwentarza, pozostałe skutkiem zniszczenia lub zaginięcia książek.

Zatrzymano przy wypożyczaniu podwójną kontrolę, a to pożyczających uczniów i wypożyczonych książek, założono katalog alfabetyczny i udostępniono go uczniom, przez wywieszenie tablic katalogowych przed salą biblioteczną.

Stan biblioteki, oprócz uzupełnienia luk inwentarza, powiększył się o 72 dzieł i tyleż tomów.

Obecnie biblioteka liczy dzieł 1472, tomów 1574. Zawia-
downicą jest naucz. Karol Czernecki.

Stan czytelnictwa:

	Ilość uczniów.	Ilość pożycz.	Ilość dzieł przeczyt.
kl. I	44	37	360
" II	39	39	354
" III	38	38	399
" IVa	37	27	173
" IVb	37	35	233
" Va	33	32	327
" Vb	32	31	284
" VI	56	50	377
" VIIa	30	30	584
" VIIb	31	31	382
" VIII	39	32	204
	<hr/> 416	<hr/> 382	<hr/> 3680

Prace ręczne.

Nauka pracy ręcznej w b. r. szkolnym odbywała się w osobnej, na ten wyłącznie cel przeznaczonej sali, mie-

szczącej się na parterze Zakładu. Przysłane przez Ministerstwo WR. i OP. warstatały i narzędzia zostały rozmieszczone w sposób dający wygląd estetyczny przy możliwie najlepszym wyzyskaniu przestrzeni. Młodzież poza obowiązkowymi ćwiczeniami wykonywała prace, modele i przyrządy dla gabinetu fizyki i chemji. Wykonano 12 podstawek do ampermetrów i woltmetrów, 2 modele dla geometrii wykreślnej, 4 ekrany, 10 przyrządów dla gabinetu kosmografji i 10 ław optycznych i t. d.

Pod kierownictwem pp. Smetany i Bika zbudowano 3 kajaki dla Kółka Sportowego tut. Zakładu, 8 wiosła, 8 tyczek do skoków, tabliczki orientacyjne i t. p.

Sprawozdanie

z nauki śpiewu chóralnego w r. szk. 1930/31.

Nauki śpiewu chóralnego udzielał w r. szk. 1930/31. p. Czernecki Karol. Nauki udzielano w dwu oddziałach, a to: 1) dla uczniów klas I - IV. (chór chłopięcy, dwugłosowy); 2) dla uczniów klas V - VIII (chór męski, czterogłosowy). Nauka odbywała się w każdym oddziale raz w tygodniu, przez 1½ godz., w razie potrzeby, przed wystąpieniem chóru, częściej.

1) Do chóru chłopięcego należało uczniów 28. Śpiewano pieśni następujące: Do Ciebie odwieczny Panie, W niebiosach wieczna chwała, Jezu, miłości twej, Pod Twą obronę, Królowej Anielskiej śpiewajmy, Ojczy z niebios, ponadto szereg kolęd. Z pieśni świeckich: Do pracy, koledzy! Pieśń przy krosnach. Chór chłopięcy śpiewał na nabożeństwie w kościele Reformatów.

2) Do chóru męskiego, czterogłosowego, należało uczniów 48. Śpiewano pieśni następujące: Miłek: Pieśń młodzięży polskiej; Lachman: Czas do boju; Duniecki: Piosnka Żołnierska; Żukowski: Wznies się orle (polonez); Orłowski: Polonez podkomorzego; — Na święty bój; Żukowski: Pierwsza brygada (wieniec pieśni legjonowych. Z pieśni kościelnych: kolędy: Wśród noonej ciszy; Bracia, patrzcie jeno! Gdy się Chrystus rodzi; Przybieżeli do betlejem. Z innych Otrzyście już łzy płaczący; Sancta Maria; Do Boga; O Sanctissima.

Chór męski występował ze swemi produkcjami w następujących uroczystościach szkolnych:

1) Dnia 10. XI. na uroczystym poranku ku uczczeniu rocznicy Niepodległości Państwa Polskiego.

2) Dnia 29. XI. na uroczystym poranku ku uczczeniu 100 rocznicy Powstania Listopadowego.

3) Dnia 11. XII. na uroczystym wieczorku listopadowym w sali „Sokoła“.

4) Dnia 18. III. na uroczystości odsłonięcia tablicy pamiątkowej z popiersiem Marszałka, J. Piłsudskiego.

5) Dnia 2. V. na poranku ku czci Konstytucji 3 maja Ponadto chór występował podczas nabożeństw szkolnych w kościele OO. Reformatorów, oraz śpiewał podczas pogrzebu ojca jednego z uczniów gimn.

Wychowanie i organizacje szkolne.

Samorząd uczniowski.

Samorząd istnieje w poszczególnych klasach od szeregu lat, czyto jako samorząd klasowy, czyto wreszcie w formie różnych organizacyj uczniowskich, jak n. p. Spółdzielnie, w których młodzież zaprawia się do samodzielności. Pogłębianie samorządu jest obecnie przedmiotem studjów Rady Pedagogicznej, celem stopniowego ugruntowania go w sposób nie pośpieszny a przedewszystkiem racjonalny.

Dnia 27 kwietnia b. r. z inicjatywy Dyrektora Zakładu wyłoniono ze Samorządu nową organizację o bardzo znacznym zakresie działania i mającą różnorakie cele, które będą w przyszłości przedmiotem badań, o ile okazały się celowymi. Nowym etapem rozwoju Samorządu, podyktowanym względami pedagogicznymi, który już w tak krótkim czasie zdołał wytrzymać próbę swej skuteczności, było wprowadzenie t. zw. „Samorządowej straży uczniowskiej“. Zadaniem tej nowej placówki było roztoczenie kontroli karności i czystości nad młodzieżą przez młodzież samą. Młodzież klas IV - VIII współpracując z dyżurującymi nauczycielami, bez zarzutu utrzymywała porządek na przerwach, stosując się do wskazówek swego opiekuna P. Będzińskiego. Dla odróżnienia od ogółu uczniów umundurowanych, używali członkowie straży

w czasie swych czynności opasek amarantowych. Należy zaznaczyć z zadowoleniem, że uczniowie szanowali swoich młodych przełożonych i nigdy nie było powodu do zażaleń.

Na czele Samorządu stali: Weber Br. ucz. kl. VIIa (prezes), Pragłowski, ucz. kl. VIIb (v-prezes) i Düring, ucz. kl. VI (sekretarz). Dyżurnymi zaś byli: Banach, Jakubowski, Koba, Kupka, Łuczyński, Michna, Pawłowicz, Ruebenbauer, Sławek, Teichman, Trybalski, Wójcik ucz. kl. IV., Bełko, Bissinger, Gruszka, Koczot, Koniuszewski, Korniat, Kozłowski, Krawczyk Adam, Pydo, Rosół, Słysz, Żądło — ucz. kl. V., Dobrowolski, Düring, Dyżewski, Granda, Gregor, Huber, Korzekwa, Potoczny, Schwarzingler, Strzelec Trojanowski, Wajdowicz, Zygmunt ucz. kl. VI, Bazanowski, Gałan Wł., Gąsior, Gondek, Gollas, Hładki, Karakuszcza, Katan, Łoś, Matyja, Pieniążek, Pietruszka, Pragłowski, Preizner, Wróblewski i Wroński ucz. kl. VII.

Opiekunem samorządu uczniowskiego był naucz. Marjan Będziński.

Sodalicja Marjańska Uczniów.

Sodalicja Marjańska uczniów liczyła w roku szkolnym 1930/31 48 członków, a to: 42 sodalisów, 4 kandydatów i 2 aspirantów. Do zarządu wchodziło 12 człon. i ks. moderator Jakób Szypuła. Posiedzeń zarządu było 9, zebrzań miesięcznych ogólnych 10. Na zebraniach omawiano sprawy bieżące i wygłaszano odczyty na tematy religijno - moralne. Odczytów było 10. Przedstawiciele Sodalicji: Pieniążek, Wajdowicz i Trojanowski wzięli udział razem z ks. moderatorem w dziesiątym zjeździe: „Związków Sodalicyjnych“ w Częstochowie. W dniu Zadusznyim oczyścili tradycyjnym zwyczajem i oświetlili sodalisi groby zmarłych śp. profesorów i uczniów naszego Zakładu, a Zarząd Sodalicji urządził żałobne nabożeństwo za spokój ich dusz. Wspólnie ze Sodalicją I gimnazjum urządzono w dniu 12 listopada 1930 uroczystą akademię ku czci św. Stanisława Kostki. Część dochodu przeznaczono na kolonje wakacyjne Sodalicji, część obrócono na własne potrzeby miejscowe, zwłaszcza na bibliotekę, a część ofiarowano na fundusz stypendyjny Zakładu. W okresie Bożego

Narodzenia urządziła Sodalicja wspólnie z innymi związkami uczniów wspólny opłatek.

Do Sodalicji należy kółko eucharystyczne z własnym zarządem, liczące 56 członków. Jest ono instytucją przygotowującą młodszych uczniów do Sodalicji. — Sodalicja prenumeruje dla członków 6 czasopism, nadto każdy Sodalis prenumeruje dla siebie miesięcznik „Pod znakiem Marii“. Sodalicja ma własne archiwum i biblioteczkę.

Drużyna harcerska.

Na początku roku szkolnego zgłosiło się do harcerstwa 66 uczniów, lecz w ciągu roku kilkunastu usunięto bądźto z powodu wyłamania się z przepisów harcerskich, bądźto z powodu zaniedbywania się w nauce szkolnej, tak że obecnie drużyna liczy 43 członków, głównie z klas niższych, podzielonych na 4 zastępy.

Zastępy te prowadzą uczniowie: Trojanowski i Wajdowicz M. z kl. VI, Gruszka z klasy Va i Ukraiński z kl. Vb.

Do połowy kwietnia na czele drużyny stał Osieczko Marjan uczeń kl. VIII, a obecnie kieruje całą drużyną Koba Władysław ucz. kl. VIIIb.

W roku sprawozdawczym odbyło się 36 zbiórek drużyny w tem 16 raportów i 2 wycieczki. Na zbiórkach tych był często obecny opiekun szkolny naucz. Józef Dąbrowski i Dyrektor Zakładu, który w gorących słowach zachęcał młodzież do pracy na polu harcerskiem, widząc w tych młodych harcerzach przyszłych dzielnych obywateli polskich.

Zbiórek zastępów było 84, w tem 6 wycieczek poza mury miasta. Na zbiórkach drużyny przerabiano musztrę, śpiewy oraz pogawędki na temat życia i obowiązków harcerskich.

Na zbiórkach zastępów przerobiono materiał do egzaminu III i II stopnia.

W urządzonym przez tutejszy Zakład „Opłatku“ wzięła drużyna czynny udział, zajmując się zorganizowaniem tego opłatka.

W uroczystości wmurowania tablicy pamiątkowej ku czci Marszałka Józefa Piłsudskiego w dniu 18 marca br. wzięła

udział delegacja drużyny ze sztandarem. Drużyna brała też udział w obchodach i pochodach w dniu 3-go Maja.

Dnia 25 kwietnia odbyło się pierwsze wspólne „ognisko“ wszystkich drużyn jarosławskich.

Kółko polonistyczno - historyczne.

W ubiegłym roku szkolnym zawiązało się kółko polonistyczno - historyczne. Celem kółka było: 1) rozszerzanie i pogłębianie wiadomości z zakresu języka i literatury polskiej oraz historii polskiej i powszechnej. 2) Zaprawianie się do studjów samodzielnych we wspomnianym zakresie przez stosowanie planowej, systematycznej lektury utworów literatury pięknej i naukowej. 3) Zaprawianie się do samodzielności w wypowiedaniu sądów i ich uzasadnianiu. 4) Kult dla nieśmiertelnych zdobyczy ducha ludzkiego, w szczególności zaś ducha polskiego. W kółku, które odbywało swoje posiedzenia raz w tygodniu, uczestniczyli uczniowie klas V - VIII. Przeciętna ilość obecnych na posiedzeniach: 30 - 40 uczniów.

Skład zarządu kółka: przewodniczący: Januszkiewicz (kl. VIII); zastępca: Pieniążek (kl. VII); sekretarz: Filar (kl. VI).

Opiekunami kółka byli: p. Czernecki Karol i p. Będziński Marjan.

Na jednym z pierwszych posiedzeń p. Czernecki, jako opiekun kółka rozwinął obszernie swoje poglądy dotyczące celu kółka, metody pracy naukowej oraz programu prac w kółku na bieżący rok szkolny.

Na posiedzeniach kółka wygłoszono lub odczytano następujące referaty:

1. Jamrozik (kl. VIIa): Towianizm.
2. Korzekwa (kl. VI): Życie szlachty polskiej w w. XVI. w świetle pism M. Reja.
3. Schatten (kl. VIII): Ustrój państw europejskich.
4. Pupa (kl. VIIb): Konstytucja Stanów Zjednoczonych na tle powstania państwa.
5. Skupień (kl. VIII): „Król - Duch“ Słowackiego.
6. Mond (kl. VIIb): Dziejowe znaczenie morza u Polaka.
7. Pupa (kl. VIIb): Poezja Polski Odrodzonej.
8. Sturm (kl. VIIa): Powstanie styczniowe.

9. Skupień (kl. VIII): Lud w twórczości M. Konopnickiej.
10. Kurzweil (kl. VIIa): Miasta w Polsce przedrozbiorowej.
11. Sobień (kl. VI): Zagadnienia stylistyczne:
 - a) część ogólna
 - b) „szczegółowa.

Po referacie odbywała się zawsze dyskusja, która niekiedy bywała bardzo ożywioną.

Ponadto z ramienia kółka Polonistyczno - historycznego wygłosili członkowie kółka następujące okolicznościowe wykłady, względnie przemówienia :

1. Januszkiewicz (kl. VIII) na uroczystości kolęd, dnia 21. XII. 1930 wykład p. t. Kolędy polskie.
2. Politowski (kl. VIII) Przemówienie na uroczystej akademii po odsłonięciu tablicy z popiersiem Marszałka Piłsudskiego (dnia 18. III 1931).
3. Koba (kl. VIIb) Przemówienie na uroczystym poranku ku uczczeniu Konstytucji 3 maja (dn. 2. V. 1931).

Kółko przyrodnicze.

W drugim półroczu zorganizowano na nowych podstawach „Kółko Przyrodnicze“ wciągając do pracy uczniów starszych od kl. IV począwszy. Praca kółka polegała na wygłaszaniu referatów, pogłębiających materiał programowy szkolny. Pierwsze referaty z użyciem epidiaskopu wygłosili sami nauczyciele, a to p. Jakubowski na temat „Rośliny użytkowe krajów ciepłych“ i „Higjena pracy szkolnej“, a p. Vitek n. t. „Z życia bakterij“. Następne referaty wygłosili uczniowie: Korzekwa kl. VI. „Mięso czy pokarmy roślinne“, Pragłowski kl. VIIb „Zmysły owadów“, Pydo Vb „Życie rośliny“, Filar VI „Co każdy o higjenie wiedzieć powinien“, Lis VIIb „Powstanie wysp i raf koralowych“.

Prezesem kółka był uczeń kl. VIIb Pragłowski Tadeusz, zastępcami Bochniewicz i Kudler z kl. VI, sekretarzem Filar z kl. VI. Opiekę nad kółkiem sprawowali nauczyciele inż. A. Jakubowski i W. Vitek.

Czytelnia uczniowska.

Dnia 15 grudnia 1930 otwartą została czytelnia uczniowska. Czytelnia czynna była w poniedziałki, środy i soboty, każdorazowo od 17 do 19. Instytucja ta zajmuje dwa duże pokoje, odpowiednio urządzone i przystrojone obrazami. Dostępna jest czytelnia dla uczniów klas VI do VIII. Znaczenie czytelni pod względem wychowawczym jest duże. Bezcelowe wałęsanie się młodzieży zmniejszyło się, gdyż uczniowie mają gdzie spędzić wolny od zajęć czas z wielkim dla siebie pożytkiem. Czytelnia cieszy się nadzwyczajną popularnością u młodzieży, o czym świadczy duża frekwencja. W porze zimowej i wiosennej średnio korzystało z czytelni każdorazowo 45 uczniów a w porze letniej 25 uczniów. Daje się młodzieży bardzo wiele kulturalnych rozrywek, a niejednokrotnie ułatwia naukę. Wielki też wpływ wywiera ta instytucja na wyrobienie i sposób obcowania towarzyskiego, wobec czego projektuje się uruchomienie w przyszłym roku szkolnym codziennie.

Kierownictwo czytelni spoczywa w ręku naucz. Marjana Będzińskiego, który stale był obecny w godzinach otwarcia. Utrzymaniem porządku zajmuje się sama młodzież, przez wybrany przez siebie Zarząd, w skład którego wchodziło: Pomykało, Januskiewicz, ucz. kl. VIII., Bienkiewicz, Jamrozik, ucz. kl. VIIa, Pieniążek, Wintergrin, ucz. kl. VIIb, Dobrowolski i Düring, ucz. kl. VI.

Czytelnia posiada ping - pong, szachy (3 partje) oraz 20 następujących pism periodycznych: Tygodnik ilustrowany, Przegląd Literacki, Ruch Literacki, Tęcza, Ziemia, Wszechświat, Wiedza i Wynalazczość, Czasopismo Przyrodnicze, Przyroda i Technika, Sternik, Mój Przyjaciel, Skrzydlata Polska, Morze, Od naszego morza, Światowid, Na szerokim świecie, Radjo, Radjo - amator, Stadjon i Przegląd sportowy.

Gazetka szkolna p. t. „O własnych siłach“.

Na początku II półrocza b. r. szkolnego młodzież 3-ch najwyższych klas, z inicjatywy ucznia kl. VII. Pupy Stefana, postanowiła wydawać pisemko szkolne, któreby było odzwierciedleniem życia kulturalnego naszej szkoły.

Dyrekcja ustosunkowała się życzliwie do tych poczynań, wychodząc z założenia, że taka gazetka, odpowiednio redagowana a pozbawiona wszelkich cech grafomanji, może spełnić pewne ważne zadania wychowawcze, dydaktyczne oraz stać się zapiskiem trwałym, pewnych przeżyć młodzieży i chroni je przed falą niepamięci i zapomnienia.

Redakcję zorganizował wspomniany uczeń Pupa. Na posiedzeniu organizacyjnym komitetu redakcyjnego nadano przysłanemu pisemku tytuł „O własnych siłach“. Opiekunem pisma został prof. J. Dąbrowski. W skład redakcji wchodził ponadto: Gondek Z. (kl. VIIb), Pieniążek Z. (kl. VIIb), Puzio J. (VIIb), Szymański A. (kl. VIIa), Bochniewicz L. (kl. VI), Koniuszewski T. (kl. Vb).

Pismo ukazywało się raz na miesiąc i zamieszczało tylko artykuły uczniów z dziedziny literatury, historii i nauk ścisłych. Pismo cieszy się życzliwym poparciem całej młodzieży a nawet częściowo bywa rozkupywane przez młodzież innych miejscowych zakładów.

Wyszło dotąd 4 numery wspomnianego czasopisma w nakładzie po 280 egzempl. i jak dotychczas jest samowystarczalne w tem znaczenie, że się do niego nie dopłaca.

Kółko Dramatyczne.

Kółko dramatyczne zostało zorganizowane celem pielęgnowania sztuki dramatycznej oraz umiejętnej nabywania techniki żywego słowa. W tym też kierunku kółko rozwija swoją działalność. Do kółka należą uczniowie klas wyższych, a to: kl. VI, VII i VIII.

Dla uczczenia 100-ej rocznicy powstania listopadowego, kółko urządziło dnia 9 grudnia 1930 uroczysty wieczór listopadowy, na którym odegrało sztukę St. Wyspiańskiego p. t. „Warszawianka“. Sukces moralny kółka był wielki, a prasa miejscowa z całym uznaniem podniosła piękną grę młodocianych aktorów. Tę samą sztukę odegrali w Przeworsku dnia 8 grudnia 1930 również z wielkiem powodzeniem, budząc powszechny entuzjazm wśród tamtejszego społeczeństwa. Czysty dochód w kwocie 350 zł. został przeznaczony na kolonje wakacyjne dla biednych uczniów.

Ponieważ do kółka należeli przeważnie uczniowie klasy ósmej, prace kółka zostały przerwane ze względu na zbliżający się okres maturyczny. Podjęta jednak praca w kierunku kształcenia uczniów klas niższych w sztuce dramatycznej daje rękojmię pełnego rozwoju kółka już w najbliższej przyszłości.

Sekcja muzyczna.

W roku sprawozdawczym odbyło się 1 Walne zebranie i 2 posiedzenia Zarządu. Kuratorem Sekcji jest prof. Józef Kaniak, nauczycielem — dyrygentem por. kapelmistrz 3 pp. Leg. Tadeusz Dawidowicz. W skład Zarządu wchodzili:

Kaniak Tadeusz, kl. VIII, prezes,
Koba Władysław, kl. VIIb, zastępca prezesa,
Dąbrowski Włodzimierz, kl. VIII, sekretarz,
Pieniążek Zdzisław, kl. VIIb, zastępca sekretarza,
Weissager Wilhelm, kl. VIIb, gospodarz,
Farfał Edward kl. VI, zastępca gospodarza,
Rubinfeld Benzion, kl. VIIb, skarbnik,
Düring Tadeusz, kl. VI, zastępca skarbnika,
Bieleń Mieczysław, kl. VIII,
Januszkiewicz Stanisław, kl. VIII,
Wroński Adam, kl. VIII.

Lekcje nauki odbywały się codziennie od godz. 2-4 popoł. Ogólna ilość odbytych lekcji 509, prób całej orkiestry 29, prób I-szych głosów 12, II-ich 9.

Występy:

30. VIII. Orkiestra grała na pogrzebie śp. Franciszka Hornunga, dyrektora Państw. Szkoły Budownictwa.

2. IX. Orkiestra grała w pochodzie do i z kościoła, oraz w kościele.

3. IX. Orkiestra grała na Poranku z okazji Imienin Dyrektora Zakładu.

28. IX. Orkiestra grała w pochodzie do i z kościoła, oraz w kościele.

19. X. Orkiestra grała w pochodzie do i z kościoła, oraz w kościele.

10. XI. Orkiestra dała koncert przed gmachem szkolnym.

11. XI. Orkiestra grała w pochodzie do i z kościoła, o-

raz w kościele, następnie do defilady przed gmachem szkolnym, na poranku szkolnym i podczas ogólnej defilady.

12. XI. Orkiestra grała w przerwach na Wieczorku Gimnazjum żeńskiego.

13. XI. Orkiestra grała w pochodzie do i z kościoła, w kościele, następnie do defilady (Patrona Zakładu).

28. XI. Orkiestra dała koncert przed gmachem szkolnym.

29. XI. „ grała w pochodzie do i z kościoła, w kościele i do defilady przed gmachem szkolnym, oraz na Poranku i wieczór na Akademji w Sokole.

30. XI. Orkiestra grała na Akademji w Sokole w połud.

9. XII. Orkiestra grała na Wieczorku tutejszego Zakładu, który odbył się w Przeworsku.

11. XII. Orkiestra grała na Wieczorku naszego Zakładu w Sokole.

20. XII. Orkiestra grała na Poranku kolęd w Świetlicy.

11. I. 1931 r. Grała orkiestra smyczkowa na Opłatku w Świetlicy.

18. I. Orkiestra grała w pochodzie do i z kościoła, oraz w kościele kolędy.

8. II. i 12. II. mały zespół smyczkowy grał podczas przedstawienia i na zabawie w Gimn. Żeńskim.

14. II. Mały zespół smyczkowy grał na Wieczornicy Bursy polskiej.

15. II. Mały zespół smyczkowy grał na zabawie dziecięcej T. S. L.

18. III. Orkiestra grała z okazji odsłonięcia tablicy pamiątkowej ku czci Marszałka Piłsudskiego podczas uroczystości i na poranku.

19. III. Orkiestra grała w pochodzie do i z kościoła, oraz w kościele i do defilady.

21. III. Orkiestra grała na Uroczystości Szkoły Handlowej

2. V. Orkiestra grała na uroczystości poświęcenia sztandaru Gimn. żeńskiego, w drodze do kościoła, następnie na Poranku tut. Zakładu w Świetlicy, a wieczór koncertowała przed gmachem szkolnym i grała w pochodzie ulicami miasta.

3. V. Orkiestra grała w pochodzie do i z kościoła, oraz do defilady.

10. V. Orkiestra grała w kościele.

14. V. Orkiestra grała w pochodzie do i z kościoła w kościele.

17. V. Orkiestra grała do i z kościoła.

31. V. " " " "

6. VI. " " w pochodzie do i z kościoła i do defilady na Święcie sportowem młodzieży szkół średnich, zaś popołudniu na Stadjonie Sokoła do ćwiczeń gimnastycznych Gimn. żeńsk. i Szkole handlowej, oraz koncertowała.

20. VI. Z okazji Święta dziecka orkiestra grała młodzieży szkół powszech. w pochodzie do i z kościoła oraz w kościele.

27. VI. Orkiestra grała z okazji zakończenia roku szkolnego w pochodzie do i z kościoła, w kościele i do defilady.

Inwentarz:

zakupiono w roku sprawozdawczym 2 flety C, dzwonki, bas Es, trabę B, 2 klarnety B, piccolo, flet hawajski, 41 sztuk przytrzymywaczy, stojak, półkę, oliwiarkę, 2 grzechotniki i 10 utworów muzycznych.

Sekcja prenumeruje czasopisma „Muzyka“ i „Orkiestra“.

Orkiestra dęta w r. 1931.

(Siedzą w środku od lewej: prof. Kaniak J. kurator, por. Dawidowicz kapelmistrz, dyr. Wiśniowski Br.).

Sprawozdanie kasowe:

Przychody.

1. Pozostałość z roku ubiegłego	126 zł. 59 gr.
2. Datki i składki uczniów w b. r. szkol.	2,263 „ 90 „
3. Składki grona Grona nauczycielskiego	180 „ — „
4. Różne	188 „ 77 „
Razem	<u>2,759 zł. 26 gr.</u>

Rozchody.

1. Kupno inwentarza nowego	1,577 zł. 55 gr.
2. Naprawa i odczyszczenie instrumentów	229 „ 55 „
3. Różne	387 „ 73 „
	<hr/>
Razem	2,194 zł. 83 gr.
Saldo w dniu 18 czerwca 1931 r.	564 zł. 43 gr.

Wychowanie fizyczne.

Rok miniony nie zaznaczył się w wychowaniu cielesnem młodzieży tuł. Zakładu żadnemi specjalnemi zmianami, chyba tem, że jeszcze więcej zwracano uwagę i zamiłowanie młodzieży do sportów zdrowych, które przedewszystkiem gromadnie mogły być kultywowane. Ma się tu na uwadze gromadną ślizgawkę, kąpiele z wioślarką i gry ruchowe. Podkreślano już w poprzednich sprawozdaniach, że sala gimnastyczna wraz z szatnią w zakładzie nie odpowiada dzisiejszym wymogom wychowania fizycznego a jednak w tych ramach ciasnych musi się w okresie jesiennym i zimowym dać młodzieży przepisane kwantum racjonalnej gimnastyki, przedstawiającej pewną całość ze skryształowaną myślą przewodnią. Rzecz jasna, że lekcje gimnastyki odpowiadać musiały wymogom nowoczesnej w tym kierunku wiedzy i nauki — a trudności techniczne musiano odpowiednio usuwać lub sui generis środkami się z nich wydobywać. Większa trudność była z rozmieszczeniem klas, gdy obaj nauczyciele ćwiczeń cielesnych mieli równocześnie lekcje gimnastyki. Musiano podówczas używać dla klas niższych świetlicy, która jednak jak najmniej się do tego nadawała ze względów technicznych a także higienicznych. Najlepsze warunki stwarza natomiast okres letni, gdy można zużytkować i Stadjon Sokoła i dziedziniec szkolny z urządzeniem do wszelkich skoków sportowych i do gier ruchowych (koszykówka i siatkówka).

Prócz stałej gimnastyki uprawiała młodzież gry ruchowe i lekką atletykę, a bliskość Stadjonu umożliwiała młodzieży wykorzystanie jego walorów w każdej porze. W zimie urządzona na Stadjonie sztuczna ślizgawka skupiała młodzież nie tylko już umiejącą się ślizgać, ale też młodzież początku-

jąca, a często w godzinach przedpołudniowych całe klasy zażywały tego sportu wraz ze swoimi wychowawcami fizycznymi.

Gry i zabawy ruchome odbywały się w godzinach popołudniowych 5 razy w tygodniu a młodzież uprawiała w klasach niższych grę w kwadranta, palanta, graniczną tudzież poznała szereg gier przygotowawczych do gier wyższych, klasy zaś wyższe grały w siatkówkę, koszykówkę, oczko, („lacrosse“).

Inwentarz zabawowy do gier i do lekkiej atletyki powiększył się znowu w tym roku przez zakupno 7 par meztów do biegu i skoku, kilka oszczepów, 3 dyski, tyczki do skoku, piłki do koszykówki i do siatkówki (komplet); ustawiono też na dziedzińcu i na stadionie tablice z koszami, przeprowadzono szereg naprawek i drobnych zakupów dla praktyczniejszego lub higieniczniejszego sposobu odbywania ćwiczeń.

Dyrekcja zakupywała wszystkie najnowsze dzieła lub broszury z zakresu wychowania fizycznego, jakie w tym roku okazały na polskim rynku księgarskim. Z pism fachowych przenieumerowano „Wychowanie fizyczne“ i Stadion. Z podręczników nadesłanych przez Kuratorkum O. S. L. zużytkowano drukowane przepisy obowiązujących gier ruchowych.

Stronę nieoficjalną stanowiły rozmaite sekcje sportowe w łonie wspólnego „Koła sportowego“, które w tym roku rozwinęło różnorodną działalność. Zależnie od pory roku przejawiało się życie sportowe młodzieży poza obowiązkiem wychowaniem fizycznym w kilku gałęziach. Sekcja lekkoatletyczna stale i troskliwie od kilku lat instruowana przez swego wychowawcę fizycznego była jak w minionych latach silna i dobrze prosperowała. Pewne ramy autonomiczne przejawily się głównie w gospodarce sprzętem, którym opiekowali się gospodarze (z kl. V b Ukraiński i z VI Gregor i Schwarziuger) wyrabiając w sobie poczucie odpowiedzialności i poszanowania dobra ogólnego.

Ćwiczenia zaprawy gromadnej odbywały się 2 razy tygodniowo poza godzinami obowiązkowymi przy przeciętnej frekwencji 25-30 uczniów. Członków czynnych było 41. Prze-

wodniczącym kółka był uczeń klasy VIII Bieleń Mieczysław zastępca jego Koba Władysław z kl. VII b.

Kółko tenisowe, którego przewodniczącym był uczeń kl. VII Mond R. a sekretarzem Bochniewicz z VI kl. liczyło w tym roku kilkunastu członków grających na kortach Sokoła, który jak w poprzednim roku udzielił młodzieży zniżki 50 proc., z czego część dopłaciła Dyrekcja Zakładu (5 gr. od biletu). Sekcja tenisowa rozegrała na Święcie sportowem szkół średnich kilka partji zawodniczych (zob. sprawozdanie ze Święta sport.).

Kółko kolarskie, na którego czele stał ucz. VI kl. Dobrowolski zorganizowało się formalnie w tym roku i odbyło kilka mniejszych wycieczek w okolicę Jarosławia — przedsiębierze natomiast większą wycieczkę okrężną w miesiącach wakacyjnych.

Kółko sportów zimowych, zawiązane z inicjatywy kuratora wychowania sportowego — wybrało na kierownika ucznia VIII kl. Januszkiewicza — ograniczyć się jednak musiało w roku sprawozdawczym do ślizgawki z braku terenu i sprzętu narciarskiego. Ślizgawka jednak w samym śródmieściu po minimalnych cenach (10 gr. w rannych godzinach) na Stadjonie umożliwiła młodzieży gromadny ruch sportowy zdrowy i kulturalny, do dnia 27 lutego. Dyrekcja Zakładu zasubwencjonowała ten ruch opłacając młodzieży nie zasobnej za bilety wstępu w ogólnej sumie 15 zł.

Sekcja sportów wodnych. Inicjatywą do tego ruchu w kierunku realnym dał kierownik wychowania fizycznego zachęcając młodzież do dobrowolnego opodatkowania się i pracy nad budową kajaków. Młodzież mająca godziny obowiązkowej pracy ręcznej (stolarstwo) rozpoczęła pod kierunkiem nauczycieli tego działu prof. Smetany i Bika budowę kajaków wedle wzorów dostarczonych przez kuratora koła sportowego a przy dobrych chęciach wybudowała 3 kajaki, z których 2 zostały spuszczone na wodę i wypróbowane przez instruktorów z początkiem maja. Pierwsza próba spłytkowania kajaków przez całą klasę odbyła się w czasie matury z kl. VIIb. Są to początki i dalej w tym kierunku zamierzono pracę tj. budowę i kajaków i łodzi tudzież ugruntowania tego sportu wodnego.

Również weszła z zakładem w kontakt wojskowość, organizując wspólne wycieczki i zapewniając nam w przyszłości przystań i pomoc fachową.

Święto sportowe

odbyło się 6 czerwca. Charakter tegorocznego Święta sportowego był nieco odmienny, niż w latach poprzednich a to z tego powodu, że część sportowo-zawodniczą hufców szkolnych, które zwyczajnie miały odrębny dzień zawodów, złączono ze samym Świętem sportowym szkół. Następstwem tego było, że dyrektywa i organizacja uroczystości, tudzież program „sportowy“ nie spoczywały zupełnie w rękach wychowawców fizycznych, względnie dyrekcji zakładów, lecz uzależnione zostały od powiatowego komendanta P.W. i W.F.

Wszystkie miejscowe szkoły średnie i zawodowe męskie i żeńskie wzięły udział w Święcie sportowym w dniu 6 czerwca; poprzedziły zaś ten dzień rozmaite zawody i rozgrywki. 3 czerwca odbyły się na strzelnicy wojskowej zawody w strzelaniu z broni wojskowej na 100 m. jako część próby o P. O. S. i o odznakę sportowo-strzelecką. W strzelaniu tem zdobyli uczniowie nasi II-gie i III-cie miejsce: Gruszka Marjan (kl. V) 114 pkt. (na 150) i Potoczny Kazimierz (kl. VI) 113 pkt. Udział w strzelaniu wzięli też prof. Skarbowski i prof. Vitek obaj wynikami zakwalifikowali się do P. O. S. i O. S. Z powodu wielkiej ilości zgłoszonych do P. O. S. strzelanie odbywało się jeszcze w następnym dniu. Strzelanie z broni małokalibrowej dla oddziałów żeńskich odbyło się 5 czerwca. W tym też dniu odbyły się na kortach Sokoła rozgrywki tenisowe między Gimnazjum I i II z wynikiem 4 : 3 dla Gimnazjum naszego (II-go). Brali udział w rozgrywkach uczniowie: Sierosławski E. z kl. VIII, Mond B. Weber Bronisław, Weber Józef z kl. VII i Majlich E. z kl. V.

W tym też dniu odbyła się rozgrywka w siatkówkę między Gimnazjum II a Szkoła handlową (23 : 22).

Dzień Święta sportowego 6 czerwca rozpoczął się uroczystym nabożeństwem w kościele OO. Reformatorów. Po nabożeństwie wszystkie szkoły biorące udział w Święcie, tudzież hufce szkolne (męskie pod bronią) odbyły defiladę

przed sztandarami szkolnymi i przed reprezentantami Władz a bezpośrednio potem udała się młodzież na Stadjon Sokoła, gdzie się miała odbyć część popisowa. Na program ranny przypaść miały próby sprawności do państwowej odznaki (P. O. S.), lekcje gimnastyczne i rozgrywka w koszykówkę między Gimnazjum II a Państwową Szkołą Budownictwa. Ponieważ jednak Szkoła Budownictwa nie wystawiła do zawodów drużyny, Gimnazjum nasze nie miało z kim grać w koszykówkę.

Do prób sprawności o P. O. S. zgłosiło się z Gimnazjum II 50 uczniów a wobec równie znacznej ilości uczniów z Gimnazjum I-go tudzież ze szkoły handlowej, można było przedpołudniem przeprowadzić tylko rzuty i skoki; pozatem odbyły się lekcje gimnastyczne dziewcząt, tudzież zawody członków hufców szkolnych w nakładaniu maski przeciwważowej. Na popołudniowy program złożyły się lekcje gimnastyczne i ćwiczenia rytmiczne (obrazowe) przy muzyce szkół żeńskich (Gimnazjum żeńskie, Seminarjum nauczycielskie i Szkoła handlowa), biegi na 60 i 100 m. dla kandydatów do P. O. S. rozgrywki w siatkówkę szkół żeńskich tudzież konkurencje drużynowego pięcioboju wojskowego dla hufców szkolnych; pięciobój ten wygrała drużyna Gimnazjum II-go w składzie: Gąsior Roman (kl. VII), Katan Karol (kl. VII), Gregor Fr. (kl. VI) i Koniuszewski (kl. V). Gimnazjum I rozegrało Szczypiorniaka ze szkołą Budownictwa a Gimnazjum II Siatkówkę z Gimnazjum I (29 : 15 dla G. I.)

Żywy udział w Świącie sportowem brały orkiestry szkolne a orkiestra Gimn. II przygrywała w kościele, w pochodzie, przy defiladzie tudzież do ćwiczeń obrazowych Gimnazjum żeńskiego i szkoły handlowej, jakoteż w czasie popołudniowych popisów.

Hufiec szkolny P. W.

W roku szkolnym 1930/31 zapisało się do hufca szkolnego P. W. z pośród uczniów klas V — VIII na stopień I uczniów 52, na stopień II uczniów 28. W ciągu roku szkolnego odpadło bądźto zwolnionych przez lekarza szkolnego, bądź wykreślonych z powodu nieuczęszczania ze stopnia I uczniów 4, ze stopnia II uczniów 6, tak że z końcem roku liczył hufiec szkolny na stopniu I uczniów 48, na stopniu II

uczniów 22; razem uczniów 70. Komendantem hufca szkolnego był por. Głowa Franciszek, instruktorem st. sierż. Wańczycki, opiekunem p. Czernecki Karol.

Zajęcia odbywały się w czterech godzinach tygodniowo dla każdego stopnia po 2 godziny. Przerobiono teoretycznie i praktycznie, zgodnie z programem hufców szkolnych P. W. musztrę, wyszkolenie bojowe, strzeleckie i gazowe, grenadżerkę, walkę na bagnety, naukę służby, naukę o broni i sprzęcie i terenoznawstwo.

Ważniejsze ćwiczenia i zbiorowe wystąpienia, w których wziął udział hufiec szkolny

Dnia 26. X 1930 koncentracja Oddziałów P. W. w rejonie Muniny (marsz ubezpieczony, spotkanie z nieprzyjacielem, poczem przegląd oddziałów P. W. przez gen. Wieczorkiewicza).

Dnia 11. XI. w uroczystość rocznicy Niepodległości Państwa Polskiego koncentracja oddziałów P. W. i defilada.

Dnia 15. XI. ćwiczenia bojowe na garnizonowym placu ćwiczeń.

Dnia 18. I. 1931 strzelanie ostre Nr. IV (dla stopnia 2) na strzelnicy wojskowej, na Szczytnej.

Dnia 14. III. ćwiczenia z maskami w komorze gazowej.

Dnia 19. III. w uroczystość imienin Marszałka Józefa Piłsudskiego: koncentracja oddziałów P. W. i defilada.

Dnia 18. IV. strzelanie ostre Nr. III (dla stopnia I).

Dnia 3. V. W uroczystość święta państwowego defilada.

Dnia 9. V. strzelanie ostre Nr. IV i IX. (dla stopnia II).

Ostre strzelanie dało wypełnienie warunków strzeleckich ogółem 83%.

Dnia 3. VI. zawody strzeleckie o odznakę strzelecką.

Dnia 14. VI. Święto P. W. Koncentracja oddziałów P. W. powiatu jarosławskiego, defilada przed gen. Wieczorkiewiczem, zawody uczestników P. W. Uczestnicy Hufca szkolnego gimnazjum II. wzięli udział w biegu sztafetowym.

Sprawozdanie lekarza szkolnego

za rok szkolny 1930/31.

Na rok bierzący dokonano w gmachu następujących przeróbek: salę biblioteczną zamieniono na klasę VIII — z 2 sal małych zrobiono jedną większą, i warsztaty przeniesio-

no do dużej widnej sali; ponadto wprowadzono w całym gmachu oświetlenie elektryczne, a dla każdej klasy zakupiono rogożki do wycierania obuwia.

Budynek jest czysto utrzymany, bielony podczas wakacyj — podłogi zapuszczane zaprawą 2 razy rocznie, ustępy splukiwane, sale, korytarze i schody zaopatrzone w spluwaczki co dnia świeżą wodą. Wszystkie sale mają umywalnie i ręczniki do rąk dla uczniów. W parterze umieszczono aparat higieniczny do picia wody bez szklanki. W ciągu tego roku stan zdrowia uczniów był gorszy niż poprzednio, z powodu epidemii grypy — na którą chorowało przeszło 40 z końcem I półrocza — nadto była 1 odra, 1 dur brzuszny, 1 świnka, 2 zapalenia opłucnej, 1 zapalenie płuc, 6 zapaleń pryszczkowych gardła. — Jeden uczeń był operowany w szpitalu na zapalenie wyrostka robaczkowego. Przy badaniach indywidualnych stwierdzono 10 wypadków powiększeń gruczołów śródpiersia przeważnie po grypie — z tych 2 wyzdrowiało — reszcie polecono wyjazd w góry na wakacjach. — Jedna początkowa jaglica jest na wyzdrowieniu — 2 wypadki liszaja strzygącego odesłano do specjalisty.

Z ogólnej liczby badanych 75 odesłano do dentystów próchnicą zębów, 8 polecono szkła. Pogadankę odbyło się 3 — o gruźlicy i durze plamistym (podczas epidemii) dla całej szkoły — i o niebezpieczeństwach dla zdrowia w życiu akademickim dla abiturjentów.

Ćwiczenia gimnastyczne hospitowano 8 razy, prace 6 razy. Młodzież jest dosyć czysta — chodzi co miesiąc klasami do łaźni pod nadzorem. W porze chłodnej szkoła wydaje ciepłe drugie śniadania (około 150] na dużej pauzie po minimalnych cenach w suterenie gmachu.

Na rok bieżący ma być otwarta w Jarosławiu przystań wioślarska dla Przysp. wojsk. i hufców szkolnych — i młodzież tutejsza zbudowała już po kilka kajaków na ten cel i spuściła na San.

Od ćwiczeń gimnastycznych zwolniono 5 na cały rok, 7 na I półrocze, 6 na II półrocze, 7 na czas 1-3 miesięcy, 25 na 2-4 tygodni, 48 na 1-3 lekcyj. Porad lekarskich udzielono 64 uczniom.

Kółko L. O. P. P.

Na zebraniu w dniu 16 grudnia 1930 zostało zreorganizowane Kółko L. O. P. P. Opiekunem kółka został naucz. Emil Smetana. W skład zarządu weszli: Meder Marjan, kl. VIIb prezes, Lis Edward kl. VI, Lis Tomasz, kl. VIIb, Gondek Zygmunt, kl. VIIb, Pieniążek Zdzisław, kl. VIIb.

Praca kółka polegała na wygłaszaniu referatów, na uświadamianiu członków o celach i zadaniach lotnictwa przez książki techniczne oraz na prowadzeniu modelarni. Dla poszczególnych grup, na jakie członkowie kółka zostali podzieleni, wygłoszono następujące referaty: 1) Propaganda lotnictwa w szkole polskiej - wygłosił Meder Marjan ucz. kl. VIIb.

2) „Historja lotnictwa“ — wygłosił ilustrując przeżyciami, Lis Edward ucz. kl. VI.

3) „Lotnictwo“ — wygłosił Karakuska Włodz. ucz. kl. VII a.

Uczniowie klas I - VII korzystali dwa razy tygodniowo z biblioteki kółka L. O. P. P., która liczy 80 broszur z zakresu lotnictwa i obrony przeciwgazowej. Sekcja modelarska pracowała raz w tygodniu, wykazując dużo zapału i inicjatywy.

Jak w roku ubiegłym członkowie Kółek klasowych wpłacali miesięcznie po 10 gr., a zebrane kwoty odprowadzano w całości do miejscowego Koła L. O. P. P., które wydało legitymacje oraz znaczki na każdą wpłaconą kwotę. W sumie zebrano w ciągu bieżącego r. szk. kwotę 306 zł. 20 gr., na którą złożyli uczniowie klasy: I - 41.60 zł., II - 38.10 zł., III - 31.80 zł., IV - 24.40 zł., IVb - 32.80 zł., Va - 20.60 zł., Vb - 16.80 zł., VI - 17.60 zł., VIIa - 27.70 zł., VIIb - 25.40 zł., VIII - 29.40 zł.

Kółko Ligi Morskiej i Rzecznej.

W bieżącym roku szkolnym przekształcono Kółko Floty Narodowej na Kółko L. M. i R. oraz przystąpiono do miejscowego Koła L. M. i R. zgłaszając 200 uczniów tj. 20 Kółek od 1 stycznia 1931. r. Uczniowie, będący członkami wpłacali po 10 gr. miesięcznie, przyczem część gotówki wpłacano do Koła miejscowego, zaś pozostałą kwotę przeznaczają się na zakupno okrętu handlowego po myśli okólnika Mi-

nistra WR. i OP. z dnia 5/I 1931 r. W bieżącym roku szkolnym zebrano w sumie 245 zł. 95 gr., a mianowicie wpłaciły klasy: I-41 zł., II-38.10 zł., III-31.10 zł., IVa-6 zł., IVb-32.60 zł., Va-12.30 zł., Vb-12.90 zł., VI-11.90 zł., VIIa-5.90 zł., VIIb-25 zł., VIII-29.15 zł.

Do miejscowego Koła L. M. i R. wpłacono 140 zł.

Od stycznia 1931 r. otrzymywano 20 egz. czasopisma „Morze“, które rozdzielano po klasach celem wypożyczania pomiędzy uczniów.

Szkolna Kasa Oszczędności.

Instytucja ta istnieje w tut. Zakładzie od lutego 1928 r. Uczniowie lokują swe drobne oszczędności w „Miejskiej Kasie Oszczędności“, która kapitalizuje półroczne po 4% i dostarcza znaczków do naklejania na „Kartach oszczędności“. Znaczkę te, zaopatrzone pieczęcią Dyrekcji szkoły, nabywali uczniowie w sklepie „Spółdzielni“. Sprzedano znaczków tylko za 400 zł. Pieniądze, uzyskane ze sprzedaży znaczków, zaniósł opiekun Kasy prof. J. Steczko 14-go i 29-go każdego miesiąca do Miejskiej Kasy Oszczędności.

Dnia 31 października 1930 wygłosił do uczniów w Świeżycy szkolnej referat o „Oszczędności“ prof. Będziński. Po referacie prof. Steczko przedłożył sprawozdanie za rok poprzedni, następnie, by zachęcić młodzież do oszczędzania, wręczył 4 premje po 10 zł. uczniom: Juljuszowi Kudlerowi, Henrykowi Hronesowi, Wojciechowi Millbrandtowi i Stanisławowi Januszkiewiczowi.

Książeczki oszczędnościowe ma obecnie 114 uczniów na kwotę 1058 zł. 35 gr. Nowych książeczek wystawiono 12, zanulowano zaś 36. Stan wkładek w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszył się o 680 zł. 17 gr.

Spółdzielnia uczniów.

Istniejące od czerwca 1926 roku „Spółdzielnia uczniów“ rozpada się na dwa działy: A i B. Dział A obejmuje podręczniki szkolne, które wypożyczają się uczniom będącym członkami, zaś dział B (sklepek szkolny) zaopatruje młodzież całego Zakładu w przybory piśmienne, odznaki i patki szkolne.

Dział A:

W roku sprawozdawczym przeprowadzono dokładną rewizję podręczników szkolnych przed i podczas wakacji, uzupełniono braki, zakupiono 389 nowych podręczników za cenę nominalną 1.814 zł. 10 gr., oprawiono 547 podręczników. Uczniowie biedni otrzymali podręczniki bądźto bezpłatnie, bądźto po niższej cenie, inni płacili za wypożyczenie podręcznika 50 gr. lub 1 zł., nowi członkowie płacili $\frac{1}{2}$ ceny nominalnej nowej książki. Zmieniono podręcznik jęz. polskiego dla kl. III, zakupując w miejsce starego podręcznika czytankę Balickiego p. t. „Miej serce“, przyczem otrzymano bezpłatnie z Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie 10 egzemplarzy bezpłatnie, za co na tem miejscu Zarząd składa serdeczne podziękowanie. W roku sprawozdawczym korzystało z wypożyczenia 374 uczniów t. j. 90% ogółu. Kuratorem jest prof. Tadeusz Tenczarowski. Z uczniów głównym kierownikiem był uczeń kl. VII B Zdzisław Czachowski, który był równocześnie delegatem na klasę I-a. Delegatami klasowymi byli: Kl. II Lis Tomasz z VII B, kl. III Fush Leon z VII B, kl. IV a i IV b Gondek Zygmunt z VII B, kl. V a i V b Preizner Józef z VII B, kl. VI Gąsior Roman z kl. VII B, kl. VII a Buryło Kazimierz z VIII, kl. VII b Moszkowitz Eljasz z VII B, kl. VIII Dąbrowski Włodzimierz VIII.

Zestawienie kasowe Działu A za rok szk. 1930/31.

Przychody:

1. Pozostałość z roku ubiegłego	249 zł. 50 gr.
2. Człon. wpłacili za zniszczenie i wypoż.	2,895 „ 65 gr.
Razem	<u>3,145 zł. 15 gr.</u>

Rozchody:

1. Zakupno i oprawa podręczników	2,113 zł. 92 gr.
2. Administracja i zwroty	70 „ 05 „
Razem	<u>2,183 zł. 95 gr.</u>
Saldo w dniu 10 czerwca 1931 r.	961 zł. 18 gr.

Inwentarz:

1. Wartość inwent. z końc. r. szk. 1929/30	6,800 zł. — gr.
2. „ „ zakupionego sprawozd.	2,113 „ 92 gr.
Razem	<u>8,913 zł. 92 gr.</u>
Odpisano tytułem zużycia	1,413 „ 92 „
Wart. inwentarz. w dn. 10 czerwca 1931 r.	7,500 zł.

Dział B:

Sklep prowadzili pod nadzorem prof. Tadeusza Tenczarskiego uczniowie Koba Władysław z kl. VII b i Lis Edward z kl. VI. Sklep był czynny 1 września 1930 r. codziennie podczas przerw szkolnych.

Zestawienie obrotów i bilansu

za czas od 16 VI. 1930 do 15. VI. 1931

L. p.	Rachunki księgi głównej	Cyfry ogólne księgi głównej				Bilans			
		Winien		Ma		Winien		Ma	
		zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.
1	Kasa	1,782	70	1,773	88	8	82		
2	Towary	3,515	66	1,718	23	1,973	23		
3	Administracja . .	14	20						
4	Udziały	1	—	140	—			139	—
5	Różne, wierzyciele	1,155	—	1,801	78			646	78
6	Ruchomości . . .	9	—			5	—		
7	Fundusz rezerwow.	21	80	1,065	47			1,043	67
8	Zysk za r. 1930/31							157	60
	Razem	6,499	36	6,499	36	1,987	05	1,987	05

Herbaciarnia.

Opiekę nad herbaciarnią objęli w tym roku szkolnym profesorowie: J. Steczko, M. Będziński i Wł. Vitek. Herbaciarnię otwarto 5 listopada, zamknięto 30 kwietnia. Czynną zatem była przez 6 miesięcy, we wszystkie dni nauki szkolnej, razem przez 115 dni. Drugie śniadanie, składające się z herbaty czystej (5 gr.), herbaty z mlekiem (10 gr.) lub szklanki mleka (10 gr.), wydawano uczniom podczas pauzy 2-giej i 3-ciej, za bloczkami blaszanymi, sprzedawanymi w sklepie Spółdzielni szkolnej.

Bezpłatnie korzystało z herbaciarni 80 uczniów biednych, przeważnie dochodzących lub dojeżdżających. Otrzymywali oni codziennie specjalne bloczki, a za ich okazaniem

szkłankę mleka lub herbaty z mlekiem, lub 2 herbaty czyste. W tym roku zaniechano wydawania bezpłatnie bułek.

Bilans tego humanitarnego przedsiębiorstwa przedstawia się, jak poniżej:

Dochody

1) Pozostałość z roku 1929/30	— zł. 64 gr.
2) Subwencja Miejskiej Kasy Oszczędności	50 „ — „
3) „ Rady Powiatowej	75 „ — „
4) „ Komitetu rodzicielskiego	234 „ 49 „
5) WP. Delonga	75 „ — „
6) Lista składkowa	86 „ — „
4) Sprzedaż bloczków	403 „ 40 „
Razem	924 zł. 63 gr.

Wydatki

1) Zakupno inwentarza (garnek blaszany 50 l., blachę na kuchnię, 4 tace z blachy pocynkowanej, 2 kłódki i 700 bloczków blaszanych	112 zł. 50 gr.
2) 150 kgr. cukru	274 „ 05 „
3) 3 ¹ / ₂ kg. herbaty	69 „ — „
4) 1131 l. mleka	332 „ 58 „
5) Służbie dochodzącej za pomoc	136 „ 50 „
Razem	924 zł. 63 gr.

Dochody zatem w zupełności wyczerpano. Na przyszły rok szkolny pozostało 8 kg. cukru.

Nadto z listy składkowej uzyskano 2 kg. herbaty i 47 kg. cukru.

Wszystkim wymienionym powyżej Instytucjom i osobom, które chętnie pospieszyły z ofiarną pomocą, składa Dyrekcja i Grono nauczycielskie imieniem młodzieży najserdeczniejsze podziękowanie.

Fundusze:

Zestawienie rachunków za rok szk. 1930/31.

„Fundusz ubogich“.

Przychody:

1. Pozostałość z roku ubiegłego	73,96 zł.
2. Datki przy wpisach i w ciągą roku szkolnego	364,88 „
2. Część zysku z przedstawień „Warszawianki“	120,65 „
Razem	559,49 zł.

R o z c h o d y :

1. Opłata za utrzymanie 2 uczn. w Burs. za 2 m.	120,— zł.
2. Ubranie dla 3 uczniów.	320,— „
3. Buciki dla 1 ucznia	20,— „
4. Opłata częściowa taksy admin. za 5 uczniów	95,— „
5. Drobne	3,— „
	<hr/>
Razem	558,— zł.
Saldo w dniu 10 czerwca 1931 roku	1,49 zł.

„Fundusz stypendyjny I-go Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości”.

1. Pozostałość z roku ubiegłego	799,04 zł.
2. Introligatornia % od towaru dostar. Spół. B	45,45 „
3. 50% zysk. z wystawy rysun. w czerwcu 1930	20,— „
4. Sodalicja uczniów — część dochodu z przedst. ku czci św. Stanisława Kostki	10,— „
5. Część zysku z przedstawień „Warszawianki“	115,— „
6. Odsetki od umieszczonej gotówki	85,50 „
	<hr/>
Stan w dniu 10 czerwca 1931 roku	1074,99 zł.

Fundusz „Kolonje wakacyjne”.

1. Pozostałość z roku ubiegłego	362,74 zł.
2. 50% zysku z wystawy rys. w czerwcu 1930	20,— „
3. Odsetki od gotówki	30,— „
	<hr/>
Stan w dniu 10 czerwca 1931 roku	412,74 zł.

Fundusz „Kąpiele”.

P r z y c h o d y :

1. Pozostałość z roku ubiegłego	233,05 zł.
2. Uczniowie złożyli w r. szk. 1930/31	506,25 „
	<hr/>
Razem	739,30 zł.

R o z c h o d y :

1. Wydano na kąpiele w b. r. szk.	295,— zł.
2. Opłata za wynajem Stadjonu na gry i zabawy w I półroczu roku 1930	150,— „
	<hr/>
Razem	445,— zł.
Saldo w dniu 10 czerwca 1931 r.	294,30 zł.

Fundusz „Introligatornia”.

1. Gotówka w dniu 10. VI. 1931 r.	1036,13 zł.
2. Wartość surowca w magazynie	40,80 zł.
	<hr/>
Razem	1076,93 zł.

1. Zysk za czas od 1. III. 1927 do 10 VI. 1930	933,70 zł.
2. Zysk w bieżącym r. szk.	143,23 „
	<u>Razem 1076,93 zł.</u>

„Tymczasowy Komitet Rodzicielski”.

Pr z y c h o d y .

1. Pozostałość z roku ubiegłego	477,— zł.
2. Składki członków w roku sprawozdawczym .	796,— „
	<u>Razem 1,273,— zł.</u>

R o z c h o d y .

1. Datek na pokrycie niedoboru „Herbaciarni“	234,49 zł.
2. Umeblowanie do kancelarii Dyrekcji . . .	552,50 „
	<u>Razem 786,99 zł.</u>

Pozostałość w dniu 15 czerwca 1931 r. . . . 486,01 zł.

Egzamina dojrzałości.

Egzamin dojrzałości w terminie zimowym 1931 r.

Egzamin odbył się na podstawie pisma Kuratorjum z dnia 22. I. 1931 r. Nr. II — 10913/30 pod przewodnictwem dyrektora Zakładu, p. Bronisława Wiśniowskiego.

Egzamin piśmienny odbył się w dniach 4. do 6. lutego 1931, ustny w dniu 11 lutego 1931.

Do egzaminu zgłosiło się 5 kandydatów, b. abiturjentów tut. Zakładu. Do egzaminu piśmiennego dopuszczono 5 kandydatów, do ustnego 5 kandydatów.

Tematy podane do wypracowania były następujące:

- 1) z historii: a) Co Greków łączyło, a co ich dzieliło. b) Sprawa włościańska w Polsce w w. XVIII i XIX. c) Powstanie listopadowe, a wskazania dla nas.
- 2) z języka niemieckiego: a) Kleinbürgerliche Lebensanschauungen [Auf Grund des Epos „Hermann und Dorothea“]. b) Die Idee eines Freiheitskampfes in Schillers Drama „Wilhelm Tell“. c) Unser Sieg an der Weichsel im Jahre 1920. [Eine Gedänkrede anlässlich des zehnjährigen Jubiläums des Sieges].
- 3) z matematyki: a) Boki trójkąta tworzą postępowanie geometryczne; najmniejszy z nich jest równy „a“. Obwód trójkąta jest „m“ razy większy od sumy najmniejszego i największego

go boku. Wyznaczyć boki trójkąta, przeprowadzić dyskusję i sprawdzić, gdy $m = \frac{1}{4}$. b) Łuk osiowego przekroju odcinka kulistego jest równy „x”. Znaleźć różnicę „y” pomiędzy powierzchnią krzywą tego odcinka i polem podstawy, jeżeli powierzchnia kuli jest „P”. Wykonać obliczenie, gdy $P = 35,383 \text{ m}^2$, kąt $x = 69^\circ 24'$.

- 4) z fizyki: a) Eksplozja granatu nastąpiła na wysokości 3000 m. ponad ziemią. Odłamki granatu wskutek tej eksplozji uzyskały prędkość 280 m/sek we wszystkich kierunkach; w ile sekund po usłyszeniu wybuchu zaczną spadać odłamki i jak długo będą zasypywały ziemię? (Prędkość głosu 340 m/sek., $g = 10 \text{ m/sek.}^2$?) b) Przepuszczono 20 gr. pary wodnej o temperaturze 100°C przez 500 gr. mieszaniny wody z lodem, co spowodowało stopienie się lodu i podwyższenie się temperatury wody do 5°C . Ile lodu było w wodzie? c) Epidjaskop szkolny posiada 2 lampy 500 wattowe i czerpie prąd z sieci o napięciu 220 V. Jakie jest natężenie prądu w lampach? Ile kosztuje wyświetlanie obrazów przez godzinę szkolną (50 min.), jeśli obie lampy są włączone równolegle, a kilowattgodzina kosztuje 0,96 zł.? Złożyło egzamin dojrzałości 5 kandydatów, a mianowicie:

Grzebyk Leon, ur. 5 V. 1909 w Kańczudze, rel. rz.-kat.

Lorenc Władysław Romuald, ur. 5 VII 1909 w Leżachowie, rel. rz. - katol.

Maskowicz Władysław Michał, ur. 1 września 1908 w Pruchniku, rel. gr. - kat.,

Wyscher Dawid, ur. 27 lutego 1910 w Jarosławiu, rel. mojżesz.

Żurawski Mieczysław Wiktor, ur. 30 kwietnia 1908 w Jarosławiu, rel. rz. - kat.

Egzamin dojrzałości w terminie wiosennym 1931 r.

Egzamin odbył się na podstawie pisma Kuratorjum z dn. 28 IV. 1931 Nr. II — 2907/31 pod przewodnictwem dyrektora Zakładu, P. Bronisława Wiśniowskiego.

Egzamin piśmienny odbył się w dniach 4 — 8 maja br. ustny w dniach 18 — 22 maja b. r.

Do egzaminu piśmiennego zgłosiło się 39 uczniów tegorocznej klasy VIII-ej, oraz jeden eksternista, dopuszczony do egzaminu pismem K. O. S. L. z dn. 14 IV. br. № II-17872/30.

Do egzaminu pisemnego dopuszczono 39 uczniów kl. 8-ej i 1 eksternistę.

Tematy podane do wypracowania były następujące:

- 1) z jęz. polskiego: a) Troska o dobro Rzeczypospolitej w literaturze staro polskiej, b) Geneza, hasła oraz ideały pozytywizmu w literaturze polskiej, c) Rozwinąć myśl, zawartą w słowach Józefa Piłsudskiego: „Idą czasy, których znamieniem jest wyścig pracy, jak niegdyś był wyścig żelaza, jak niegdyś był wyścig krwi“
- 2) z historii: a) Rzym i Konstantynopol (znaczenie dziejowe obu tych miast), b) Marszałek Piłsudski jako budowniczy Odrodzonej Polski, c) „Nie damy ziemi skąd nasz ród“ Na podstawie genezy granic Polski współczesnej).
- 3) z matematyki a) W stożek prosty o stałym boku b , a zmiennym promieniu podstawy x wpisano kulę. Zbadać stosunek całkowitej powierzchni stożka do powierzchni kuli, jako funkcję zmiennej x . b) Powierzchnia krzywa odcinka kulistego równa się poboczniczy stożka prostego, który ma wspólną podstawę z odcinkiem kuli, a wierzchołek na powierzchni kuli. Wyznaczyć w stożku kąt zawarty między tworzącą a osią.

Temat dla eksternisty:

- a) Na przeciwprostokątnej trójkąta prostokątnego, którego przyprostokątne wynoszą a i b , wyznaczyć punkt M tak, aby suma kwadratów jego odległości od obu przyprostokątnych wynosiła m^2 . Przeprowadzić dyskusję w zależności od m^2 . b) Obliczyć kąt przecięcia się następujących krzywych: $y^2 = 6x$ i $x^2 + y^2 = 16$.

Z punktu A . wzniesionego o 15 m. nad poziom podnóża wieży widać jej szczyt pod kątem wzniesienia $\beta = 30^\circ 45'$. a podnóżę wieży pod kątem depresji $\alpha = 20^\circ 30'$. Obliczyć wysokość wieży.

- 4) z jęz. francuskiego: a) Le romantisme français et ses principaux représentants b) La Pologne et la France pendant la Grande Guerre. a) Racontez quelque événement (voyage, excursion, visite) de votre vie.
- 5) z jęz. niemieckiego: a (Inhaltsangabe einer Goetheschen oder Schillerschen Ballade und Charakteristik dieser Dichtungsgattung. b) Die wirtschaftliche und politische Bedeutung des Meeres für den Staat. c) Kino, Theater und Ra-

dio; Ihr Wesen und ihre Rolle im geistigen Leben der Gegenwart.

- 6) z fizyki: a) kalorymetr zawiera 100 gr. nafty o temperaturze 15° C. W nafcie nanurzono spiralę o odporze 3 omów. Spiralę złączono z biegunami ogniwa o sile elektromotorycznej 1.8 V. Po upływie 17 minut temperatura nafty wzrosła do 18.6° C. Obliczyć opór wewnętrzny ogniwa, jeśli ciepło właściwe nafty jest 0.51. b) Na belkę żelazną AB o ciężarze 54 kg. a długości 2 m, działają w płaszczyźnie pionowej dwie siły. Na końcu A siła $P_1 = 24$ kg. a na końcu B siła $P_2 = 6$ kg. Siła P_1 tworzy z belką kąt 60° . W którym punkcie należy belkę podeprzeć, aby utrzymać ją w położeniu poziomem. c) W pewnej miejscowości obserwowano gwiazdę beta Ursae Minoris, która górowała między zenitem a północnym biegunem świata na wysokości $b_2 = 24^{\circ} 58' 56''$. Na podstawie tych danych obliczyć szerokość geograficzną miejsca obserwacji oraz zboczenia gwiazdy.

Do egzaminu ustnego dopuszczono 39 uczniów kl. 8-ej i 1 eksternistę

Egzamin dojrzałości złożyło 38 abiturjentów i 1 eksternista, a mianowicie:

1. Bajorski Antoni, ur. 10 VI. 1911 r. w Muninie, rz-kat.
2. Bartnik Roman, ur. 26. VII. 1908 r. w Jarosławiu, rz-kat.
3. Bieleń Miecz. Jan, ur. 17 VII. 1910 w Starmieście, rz-kat.
4. Bikowski Marj. Ign. ur. I. II. 1909 r. w Jarosławiu, rz-kat.
5. Bojarski Czesław Jan, ur. 15 X. 1912 r. w Łańcucie, rz-kat.
6. Buryło Kazim. Marj. ur. 6 IX. 1909 r. w Jarosławiu rz-kat.
7. Cieszanowski Rom. Kons. ur. 15 I. 1912 r. Szówsku, rz-kat.
8. Czepko Anatol, ur. 16 I. 1909 r. w Sierpuchowie, rz-kat.
9. Dąbrowski Włodz. A. ur. 18 IV. 1912 r. we Lwowie, rz-kat.
10. Decowski Henryk, ur. 23 IV. 1911 r. w Żołyńi, rz-kat.
11. Dulski Michał, ur. 2 I. 1913 r. w Kotzowcach, rz-kat.
12. Dzyruk Stanisław, ur. 6 IV. 1910 r. w Hołownie, rz-kat.
13. Ekert Br. Leop. ur. 18 VII. 1913 r. w Jarosławiu rz-kat.
14. Ingber Izydor, ur. 17 VI 1906 w Jarosławiu mojż.
15. Januszkiewicz St. Bol. ur. 20 IV. 1913 w Jarosławiu rz-kat.
16. Jaroszyński Zb. M. ur. 23 I. 1913 r. w Przeworsku, rz-kat.
17. Kaniak Tad. Czesł. ur. 25 III. 1913 r. Jarosławiu, rz-kat.
18. Klisowski Jul. M. ur. 3 V. 1913 r. w Jarosławiu, rz-kat.

19. Kociuba St. ur. 23 XII. 1910 r. w Cieszacinie Wiel. rz-kat.
20. Kondrackyj M. A. ur. 19 XI. 1912 r. w Rohatynie, gr-kat.
21. Kondryszyn E. T. ur. 12 XI. 1911 r. w Oleszycach, gr-kat.
22. Kupper Herm. ur. 17 VII. 1910 r. w Jarosławiu, mojżesz.
23. Kurpiel Jan, ur. 20 X. 1913 r. w Muninie, rz-kat.
24. Lis Piotr, ur. 21 VI. 1910 r. w Kidałowicach, rz-kat.
25. Ochab Kazimierz, ur. 12 Vjl. 1912 r. w Szówsku, rz-kat.
26. Osiczko Marjan M. ur. 6 X. 1909 r. w Jarosławiu rz-kat.
27. Politowski Stefan, ur. 19 VIII. 1909 r. w Żurawicy, rz-kat.
28. Pomykało Fran. K. ur. 4 X. 1909 r. we Lwowie, rz-kat.
29. Rembisz Tad. ur. 28 VI 1909 r. w Łopuszcu Wiel. rz-ka.
30. Sala Stef. Fran. ur. 27 VII. 1910 r. w Gorliczynie, rz-kat.
31. Schatten Bar. Mos. ur. 8 III. 1911 r. w Sosnicy, mojżesz.
32. Sierosławski E. ur. 21 V. 1910 r. w Budach przeworsk. rz-kat.
33. Skupień Stanisław. ur. 9 II. 1909 r. w Czelatycach, rz-kat.
34. Sławek Bol. St. ur. 8 VII. 1911 r. w Mikullńcach, rz-kat.
35. Tereszkiewicz St. H. ur. 14 XII. 1911 r. w Chyrowie, rz-kat.
36. Trybalski L. J. ur. 18 VI. 1911 r. w Przeworsku, rz-kat.
37. Wroński A. T. ur. 29 X. 1912 r. w Jarosławiu, rz-kat.
38. Żak Waler. ur. 14. IV. 1911 r. w Krzeczowicach, rz-kat.
eksternista :
39. Szturma St. K. J. ur. 27. IV. 1911 r. w Nadwórnej, rz-kat.

Statystyka uczniów

z końcem roku sprawozdawczego.

	K I A S A											Razem
	I	II	III	IVa	IVb	Va	Vb	VI	VIIa	VIIb	VIII	
I. Liczba uczniów:												
wpisan. na pocz. r. szk.	46	38 ¹	39	37 ¹	38	34	33 ¹	56	30	31	39	421 ³
w ciągu r. szk. przybyło	1	2	2	1	1	—	1	—	—	—	—	8
" " " ubyło	3	2	5	1	3	2	1	—	—	—	—	17
pozost. z końcem r. szk.	44	38 ¹	36	37 ¹	36	32	33 ¹	56	30	31	39	412 ³
II. Religja:												
obrzędku rzymsko-katol.	31	31 ¹	29	31 ¹	27	23	25 ¹	46	19	19	34	315 ³
" grecko-katol.	2	1	2	6	—	4	—	5	4	—	2	26
prawosławnych	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
ewangelików	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	4
mojżesz.	9	3	5	—	9	4	7	6	7	12	3	65
Razem	44	38 ¹	36	37 ¹	36	32	33 ¹	56	30	31	39	412 ³
III. Narodowość:												
polska	35	35 ¹	32	34 ¹	29	28	27 ¹	50	23	28	36	357 ³
ruska	2	—	1	3	—	2	—	1	2	—	1	12
żydowska	7	3	3	—	7	2	6	5	5	3	2	43
Razem	44	38 ¹	36	37 ¹	36	32	33 ¹	56	30	31	39	412 ³
IV. Wiek uczniów:												
urodzonych w roku 1921	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
" " 1920	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
" " 1919	19	11 ¹	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30 ¹
" " 1918	3	11	6	—	—	—	—	—	—	—	—	20
" " 1917	1	11	11	4	5	—	—	—	—	—	—	32
" " 1916	—	4	7	8	5	3	2	1	—	—	—	30
" " 1915	—	1	9	13	7	4	8	5	—	—	—	47
" " 1914	—	—	3	5 ¹	15	8	11	15	6	4	—	67 ¹
" " 1913	—	—	—	5	2	15	8 ¹	10	7	7	7	61 ¹
" " 1912	—	—	—	—	2	2	3	15	11	9	6	48
" " 1911	—	—	—	2	—	—	1	9	3	7	8	30
" " 1910	—	—	—	—	—	—	—	1	3	4	8	16
" " 1909	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	8
" " 1908	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
" " 1907	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" " 1906	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Razem	44	38 ¹	36	37 ¹	36	32	33 ¹	56	30	31	39	412 ³
V. Miejsce zamieszkania rodziców:												
Jarosław	24	30 ¹	33	28 ¹	32	25	23	36	13	20	14	278 ²
powiat jarosławski	5	6	1	7	3	4	5 ¹	10	9	6	16	72 ¹
inne powiaty Polski	15	1	2	2	1	3	5	10	8	5	8	60
poza granicami Polski	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
Razem	44	38 ¹	36	37 ¹	36	32	33 ¹	56	30	31	39	412 ³

	K L A S A											Razem
	I	II	III	IVa	IVb	Va	Vb	VI	VIIa	VIIb	VIII	
VI. Załudnienie rodziców:												
Roln. ziemianie (5-50) ha	1	2	2	—	2	1	1	—	—	4	1	14
„ włościan; pon. 5 ha	1	9	1	8	3	3	4	6	3	2	11	51
Przemysłowcy	2	1	2	3	—	1	2	1	—	1	1	14
Rzemieślnicy	11	5	7	2	3	—	7	3	2	6	4	50
Kupcy	7	5	3	1	6	3	7	4	5	5	1	47
Pracownicy rolni	1	2	1	2	—	—	1 ¹	8	—	1	2	18 ¹
„ przem. i ręk.	2	—	1	—	3	1	—	—	1	—	—	8
„ handlowi	—	—	2	2	1	1	—	4	1	—	—	11
Wolne zawody umysł.	—	2 ¹	—	—	2	2	1	—	1	—	—	8 ¹
Wojskowi czynni	4	—	2	1	3	1	3	3	2	—	1	20
Urzędnicy państ. i sam.	10	7	4	4	4	9	4	10	5	9	12	78
„ prywatni	1	1	—	—	—	2	—	7	1	—	—	12
Niżsi funkcjonariusze	1	4	11	9 ¹	7	2	—	4	3	2	1	44 ¹
Emeryci	—	—	—	5	1	5	1	3	3	1	3	22
Właściciele nieruchom.	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	1	5
Inne zawody	3	—	—	—	1	1	2	1	1	—	1	10
Razem	44	38 ¹	36	37 ¹	36	32	33 ¹	56	30	31	39	412 ³
VII. Wynik klasyfikacji:												
otrz. post. bardzo dobry	4	1	1	2	—	1	2	5	2	5	10	33
„ „ dobry	12	6	9	5	10	6	4	12	9	10	21	107
„ „ dostateczny	18	24 ¹	17	21 ¹	17	17	22	26	17	15	8	199 ²
„ „ niedostatecz.	10	7	9	9	9	8	5	11	1	1	—	70
nieklasyfikowano	—	—	—	—	—	—	0 ¹	2	1	—	—	3 ¹
Razem	44	38 ¹	36	37 ¹	36	32	33 ¹	56	30	31	39	412 ³

Wykaz uczniów

W roku sprawozdawczym 1930/31.

Pod a) promowani (z postępem bardzo dobrym tłustym drukiem), pod b) promowani z zastrzeżeniem, pod c) wystąpili w ciągu roku, pod d) nieuzdolnieni, pod e) nieklasyfikowani.

KLASA I

a) Andruszewicz Mieczysław
Brand Majer
Buczek Marjan
Ekes Jan
Engel Bernard
Filimowski Karol
Filip Stanisław
Freyer Miljan
Hess Zygfryd
Iwański Czesław
Jankowskyj Zenon
Kielar Wiesław
Kiwała Julian
Kojder Stanisław

Kranzler r. Giter Izak
Krupa Gustaw
Łąkowski Bolesław
Łopuch Adam
Mersel Pinkas
Moskowitz Adam
Pęcherski Paweł
Priyma Tadeusz
Reder Henryk
Rozkrut Kornel
Rubaszowski Roman
Strutyński Henryk
Szmigielski Jerzy
Szumalakowski Kazimierz

- Traczewski Adam
Trojanowski Jan
Wandner-Mambach Adolf
b) Gorycki Tadeusz - matemat.
Langstein Józef - matemat.
Potykanowicz Marjan - j. polsk.
c) Hrones Jan 4. XI. 1930
Marcinko Franciszek 10 XII 1930
Stelzer Dawid 14. XI. 1930
d) Badowicz Marjan

- Hofbauer Zdzisław
Kopystyński Lesław
Spatz Leib
Staszyński Antoni
Szałapak Henryk
Trybalski Kazimierz
Tyczyński Rudolf
Wilk Edmund
Żak Jan

KLASA II.

- a) Bissinger Edward
Breitmeyer Zdzisław
Dąbrowski Karol
Felzenstein Abraham
Gargas Zbigniew
Gawron Stanisław
Gmyrek Kazimierz
Gruszczyński Stefan (pryw.)
Jamiński Roman
Jurkiewicz Aleksander
Kappel Emil
Krasicki Władysław
Kratz Henryk
Kruszelnicki Jerzy
Olejarka Stanisław
Opieła Józef
Pilch Józef
Pólmis Tadeusz
Przewrocki Władysław
Siara Zbigniew
Szerlowski Marjan

- Szkiłnyk Bazyli
Szumłakowski Bolesław
Szyngiera Karol
Teichman Stefan
Wardęga Edward
Weinberg Jakób
Widliński Władysław
Wilc Henryk
b) Becker Artur jęz. polski
Michalewski Kazimierz mat.
Nowak Kazimierz jęz. polski
c) Bytomski Kazimierz 30. I. 1931
Wójcicki Zbigniew 15. IV. 1931
d) Koba Antoni
Kory Tadeusz
Łabęcki Tadeusz
Selinger Zbigniew
Steinberg Markus
Stopa Tadeusz
Wołoszyn Bolesław

KLASA III.

- a) Bartnicki Wiktor
Bochniewicz Zygmunt
Dynowski Fryderyk
Dwornik Jan
Galler Dawid
Gniewek Zdzisław
Górski Władysław
Hilki Jerzy
Kaím Jan
Kotek Wiktor
Krysa Henryk
Kudler Mieczysław
Kurzweil Leon
Monczak Michał
Piasecki Kazimierz
Pietrasiewicz Stanisław
Renner Lazar
Stafiej Stefan
Stawarski Innocenty
Zajac Klaudjusz
Zima Edward

- Zink Abraham
b) Gajerski Tadeusz matematyka
Kappel Fryderyk j. niemieck.
Lachman Roman j. niemieck.
Walatyński Wilhelm matem.
Werhun Leon j. niemieck.
c) Lewicki Jan 12. III. 1931
Lewicki Tadeusz 12. III. 1931
Petrićek Stanisław 26. III. 1931
Teichman Władysław 7. XI. 1930
Woras Kazimierz 10. XI 1930
d) Harmata Marjan
Janusz Juljan
Kropiwnicki Edward
Milbrandt Wojciech
Misiąg Tomasz
Opieła Marjan
Piróg Andrzej
Zięzio Edward
Zukiewicz Tadeusz

KLASA IV A.

- a) Bajorski Franciszek
 Banach Stanisław
 Chmiel Marjan
 Cwojdrak Stefan (prywat.)
 Dąbek Mikołaj
 Fecko Józef
 Fedak Stefan
 Gadziński Witold
 Górski Stanisław
 Gruszka Stanisław
 Hamułka Włodzimierz
 Koba Roman
 Kojder Franciszek
 Kondratek Józef
 Krawczyk Marjan
Kuźma Adolf
Luczyński Władysław
 Masyra Włodzimierz
 Michna Jan
 Pasławskij Michał

- Prijma Emiljan
 Turczynowski Tadeusz
 Uscki Roman
 Ziegelheim Ludwik
 b) Homeńko Otton j. niemiecki
 Jaworski Kazimierz j. niem.
 Kaszyński Zbyszko geografia
 Motyka Stanisław matemat.
 Okoń Zbigniew historia
 c) Komeza Zbigniew 4. XI. 1930
 d) Dyndowicz Kazimierz
 Gągała Kazimierz
 Kazatel Julian
 Kübler Franciszek
 Lichoński Władysław
 Markocki Stanisław
 Matyja Jan
 Nalepa Kazimierz
 Pach Rudolf

KLASA IV B.

- a) Borgen Jakób
 Brillant Edmund
 Bucewicz Bronisław
 Ehrenwald Stanisław
 Galler Józef
 Janowski Kazimierz
 Kessler Rudolf
 Kwall Jakób
 Lachner Mozes
 Oćwieja Kazimierz
 Pawłowicz Stefan
 Piela Tadeusz
 Ruebenbauer Stanisław
 Sławek Julian
 Słomiany Jan
 Stettner Stanisław
 Stypuła Henryk
 Szumański Kazimierz
 Wójcik Czesław
 Ziegelheim Franciszek

- Żak Jan
 b) Jakubowski Tadeusz j. niem.
 Korniak Stanisław j. niem.
 Kupka Franciszek j. niem.
 Strumski Mieczysław przyroda
 Teichman Jan przyroda
 Trybalski Józef j. niem.
 c) Kostka Władysław 25. IX. 1930
 Schetz Roman 28. II. 1931
 Szybiak Franciszek 30. III. 1931
 d) Friedwald Henryk
 Kornaga Jan
 Krajewski Władysław
 Nadel Abraham
 Pęcherski Aleksander
 Słysz Antoni
 Trojanowski Antoni
 Wajdowicz Stanisław
 Zajac Karol

KLASA V A.

- a) Bissinger Rudolf
 Bukowy Józef
 Dłuszyński Bronisław
 Gołębiowski Zbigniew
 Gruszka Marjan
 Hess Wiktor
 Iwański Janusz
 Koniuszewski Tomasz
 Krysiński Adam
Luczyński Jerzy
 Mech Eljasz
 Nowotny Adam
 Pechthalt Wilhelm

- Płachta Karol
 Słysz Stefan
 Sobiecki Stanisław
 Taustein Mendel
 Węglarz Florjan
 Zbijewski Karol
 b) Koczot Kazimierz matematyka
 Lander Świętosław przyroda
 Polz Zbigniew j. niemiecki
 Propper Emanuel przyroda
 Witmann Józef matematyka
 c) Hrones Henryk 4. XI. 1930
 Lipszyj Roman 30. IV. 1931

d) Delecki Roman
Diduch Włodzimierz
Knobloch Stefan
Korniat Stefan

Kozłowski Ludwik
Majlich Emil
Mieszczycha Roman
Smolik Kamil

KLASA V B.

a) Belko Józef
Bojarski Franciszek
Byk Bolesław
Dolhun Eugenjusz
Dornfest Hersch
Friedwald Jakób
Jarecki Stanisław
Katz Dawid
Krawczyk Adam
Krawczyk Mieczysław
Krzyżewski Tadeusz
Łozifski Stanisław
Mazur Kazimierz
Mazur Stanisław
Mond Ryszard
Piekarski Jerzy
Pilawa Kazimierz
Pydo Tadeusz

Rosół Mieczysław
Skalisz Tadeusz
Wagner Karol
Wietki Franciszek
Żądło Kazimierz
b) Kramberg Henryk przyroda
Kulczycki Walerjan chemja
Pęckowski Michał j. polski
Tressenberg Józef j. niemiecki
Ukraiński Roman chemja
c) Dubaj Tadeusz 3. XI 1931
d) Hänsel Henryk
Kossowski Marjan
Lehrer Ozjasz
Lewicki Bronisław
Salpeter Edward
e) Maga Władysław

KLASA VI.

a) **Bochniewicz Leszek**
Ciastko Stanisław
Chudzik Jan
Czternastek Roman
Dłuszyński Marjan
Dobrowolski Leszek
Düring Tadeusz
Dyżewski Aleksander
Filar Julian
Fornal Wojciech
Gabel Wolf
Gałuszka Stanisław
Garbarz Edward
Granda Antoni
Gregor Franciszek
Jaszczur Tadeusz
Kazatel Jan
Klepner Hersch
Korzekwa Władysław
Kudler Juljusz
Kudła Władysław
Lis Edward
Lonc Jan
Łaskiewicz Jerzy
Opieła Bolesław
Pele Stanisław
Piasecki Jan
Potoczny Kazimierz

Schwarzinger Józef
Siara Piotr
Sobień Tomasz
Sobol Antoni
Świstek Jan
Wlazło Mieczysław
Wajdowicz Mieczysław
Zygmunt Jan
b) Cieszanowski Eugenjusz mat.
Huber Henryk fizyka
Jasiewicz Józef historia
Kowalczyk Franciszek matem.
Mikoś Bronisław j. polski
Strzelec Tomasz j. niemiecki
Trojanowski Zdzisław matem.
d) Adamczak Feliks
Adler Oskar
Bejcek Wacław
Buczko Marjan
Delong Józef
Farfał Edward
Głowa Bazyli
Krzyształowski Wilhelm
Kuc Stefan
Wachner Izaak
Żidek Stanisław
e) Flisak Bronisław
Miś Józef

KLASA VII A.

a) Bazanowski Andrzej
Bienkiewicz Kazimierz
Engelberg Izaak

Gałan Roman
Gałan Włodzimierz
Głuszek Stanisław

Gollas Marjan
Jamrozik Eugenjusz
Karakuska Włodzimierz
Klein Salomon
Kupferman Jakób
Kurzweil Sanel
Lorenz Stanisław
Lubczak Mieczysław
Ochab Walenty
Oronowicz Mieczysław
Osierda Zbigniew
Pechthalt Izidor

Pietruszka Bolesław
Skulicz Bolesław
Sturm Hersch
Szymański Aleksander
Weber Bronisław
Weber Jan
Weber Józef
Zeleniak Piotr
b) Chudy Tadeusz j. francuski
Machnicki Zdzisław matem.
d) Brener Meilech
e) Goryl Leon

KLASA VII B.

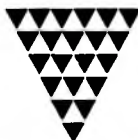
a) Beer Henryk
Brillant Jan
Czachowski Kazimierz
Czarniecki Franciszek
Czerwonka Kazimierz
Fush Leon
Gąsior Roman
Gondek Antoni
Hładki Julian
Hordyner Abraham
Katan Karol
Koba Władysław
Lis Tomasz
Ludmer Jakób
Łoś Franciszek
Matyja Wojciech

Mond Ryszard
Moszkowitz Eljasz
Pieniążek Zdzisław
Pragłowski Tadeusz
Preizner Józef
Pupa Stefan
Puzio Jan
Roschwald Chaim
Rubenfeld Benzion
Weissager Wilhelm
Wintergrin Jakób
Wroński Edmund
Wróblewski Bronisław
b) Meder Marjan matematyka
d) Nebel Julian

KLASA VIII.

a) Bajorski Antoni
Bartnik Roman
Bieleń Mieczysław
Bikowski Marjan
Bojarski Czesław
Buryło Kazimierz
Cieszanowski Romuald
Czepko Anatol
Dąbrowski Włodzimierz
Decowski Henryk
Dulski Michał
Dzyruk Stanisław
Ekert Bronisław
Ingber Izidor
Januszkiewicz Stanisław
Jaroszyński Zbigniew
Kaniak Tadeusz
Klisowski Julian
Kociuba Stanisław
Kondrackyj Michał

Kondryszyn Eugenjusz
Kupper Herman
Kurpiel Jan
Lis Piotr
Ochab Kazimierz
Osiczko Marjan
Politowski Stefan
Pomykało Franciszek
Rembisz Tadeusz
Sala Stefan
Schatten Baruch
Sierosławski Eugenjusz
Skupień Stanisław
Stawek Bolesław
Stefanowski Władysław
Tereszkiewicz Stanisław
Trybański Leon
Wroński Adam
Żak Walerjan

Dział informacyjny.

A) Przepisy, dotyczące karności.

W czasie głównych feryj szkolnych obowiązany jest każdy uczeń — podobnie jak w ciągu całego roku szkolnego **do noszenia przepisanej czapki oraz munduru z paskami tej klasy**, do której uczeń będzie uczęszczał w nadchodzącym roku szkolnym. Uczniowie winni pamiętać, że również w czasie wakacyj obowiązują ich **ściśle** wszystkie przepisy szkolne normujące ich zachowanie się poza szkołą. Uchybienia uczniów, które dojdą do wiadomości Dyrekcji, spowodują bezwarunkowo nieprzyjęcie danego ucznia do Zakładu.

Wałęsanie się bezcelowo po ulicach, cmentarzach, parku, miejscach poza miastem położonych jest bezwarunkowo wzbronione.

W niedzielę i święta winni uczniowie wykonywać chętnie i przykładowo praktyki religijne.

Każdy uczeń winien dbać gorliwie o higienę osobistą, należytą postawę, estetyczny wygląd zewnętrzny.

W czasie dłuższego pobytu w domu rodzinnym winni uczniowie stać się wzorem dla swego otoczenia i udowodnić, ile kultury wynieśli ze szkoły. Uczniom wolno uczęszczać na filmy i przedstawienia dozwolone przez Dyrekcję, zaś w czasie feryj tylko w towarzystwie osób odpowiedzialnych. Wszystkim uczniom zabrania się palenia papierosów w miejscach publicznych. Uczniowie klas VII i VIII mogą palić w domu, o ile niema sprzeciwu rodziców wzgl. opieki domowej ucznia.

Na festynach wolno uczniom przebywać jedynie do godziny ósmej (8) wieczorem. Wykroczenia przeciw temu przepisowi będą karane z całą bezwzględnością. **Wszystkich uczniów tut. Zakładu obowiązuje przymus mundurowy.**

Uczniom, którzy wystąpili z tut. Zakładu nie wolno używać żadnych odznak mundurowych tut. szkoły. Przeciwno winnym wdrożyć się doniesienie do Starostwa. Uczniowie winni nosić przy sobie zawsze legitymację uczniowską i okazywać ją w razie, gdy tego zażąda państwowe organy kontrolne.

Uczniowie dojeżdżający pociągami szkolnymi na naukę, winni zachowywać się wzorowo, gdyż w razie doniesienia do Dyrekcji o jakimkolwiek wykroczeniu wzgl. nieposłuszeństwie wobec organów kolejowych, stracą natychmiast prawo dojeżdżania i będą musieli zamieszkać w Jarosławiu lub Zakład opuścić. Bez specjalnego pisemnego zezwolenia Dyrekcji nie wolno uczniowi opuszczać Zakładu w czasie trwania lekcji szkolnych.

Uczniowie zapisujący się na przedmioty nadobowiązkowe, nie mogą samowolnie lekcji tych opuszczać, gdyż w przeciwnym razie narażą się na sankcje karne. Uczniowie należący do Przysposobienia Wojskowego (P. W.) muszą być odpowiednio umundurowani. To samo odnosi się do harcerzy w czasie zbiórek i ćwiczeń drużyny.

W razie przybycia rodziców z prowincji w dzień powszedni, może uczeń starać się w Dyrekcji o czasowe zwolnienie, ale tylko za wiedzą rodziców i na ich specjalne życzenie.

We wszystkich ważniejszych wypadkach winien uczeń zwracać się z ufnością o radę do opiekuna swej klasy oraz w każdym czasie do Dyrekcji.

Korepetycyj mogą udzielać jedynie uczniowie, posiadający na to zezwolenie Dyrekcji. Winni oni celem rejestracji zgłosić się z początkiem roku szkolnego w kancelarii Dyrekcji. Nie stosujący się do tego zarządzenia będą pociągani do odpowiedzialności.

B) Przepisy o stacjach uczniowskich.

§. 1.

W nadchodzącym roku szkolnym winni zgłosić się do Dyrekcji o pozwolenie trzymania na stacji uczniów tut. Zakładu wszyscy ci P. T., którzy nie chcą się narażać na sprzeciw Dyrekcji, która przeprowadzi dokładny spis stacji uczniowskich i wyrazi opinię, czy dają dostateczną gwarancję opieki nad uczniami pod względem sanitarnym i szczególnie moralnym.

§. 2.

Każda osoba, która przyjmuje ucznia na wikt i utrzymanie, bierze na siebie odpowiedzialność za dobry kieru-

nek jego wychowania w duchu religijnym i moralnym, za jego pilność w wypełnianiu obowiązków szkolnych i za jego zdrowie, słowem przyjmuje w tym względzie na siebie obowiązki troskliwych rodziców i staje się odpowiedzialnym nadzorcą ucznia.

§. 3.

Nadzór domowy winien roztoczyć pilną uwagę, czy uczeń należycie spełnia praktyki religijne, winien jak najczęściej dowiadywać się szkole o postępach swego wychowanka, donosić władzy szkolnej natychmiast o chorobie ucznia, uczęszczać pilnie na tak zw. konferencje wywiadowcze, informować należycie i często rodziców ucznia zwłaszcza w razie jego wykroczeń, nieposłuszeństwa i t. p. rażących uchybień.

§. 4.

O ucznia dowiadywać się może w szkole jedynie poważny i odpowiedzialny nadzór domowy. Osobom płochym niedojrzałym, któremi nadzór domowy często się wyręcza, wstęp wogóle pod jakimkolwiek pozorem surowo wzbroniony do Zakładu.

§. 5.

Jest obowiązkiem nadzoru domowego przestrzegać by uczeń na czas przychodził do szkoły i zaraz po nauce wracał do domu. Chodzenie po ulicach, szczególnie w wieczornych godzinach **bez koniecznej i uzasadnionej potrzeby** oraz bez należytego nadzoru, nie tylko jest uczniom zabronione, ale Zakład będzie się w tem dopatrywał zagrożenia podstaw wychowawczych młodzieży i zabroni natychmiast mieszkać uczniom na takiej stacji, na której uczeń posiada za dużo swobody, której niewłaściwie używa. Ważnym obowiązkiem nadzoru domowego jest badać, jakie uczeń dobiera sobie towarzystwo i wrazie ujemnych spostrzeżeń należy natychmiast temu przeciwdziałać, najlepiej w porozumieniu z władzą szkolną.

§. 6.

Dyrektorowi Zakładu, członkom Rady Pedagogicznej, delegacji Komitetu Rodzicielskiego w porozumieniu z Dyrekcją, wreszcie lekarzowi szkolnemu przysługuje prawo zwiedzania i badania warunków stacyj w każdym czasie.

Odpowiedzialny nadzorca winien im dać wszelkie wyjaśnienia, których zażądata.

C) Wiadomości urzędowe dla P. T. Rodziców i Opiekunów.

Wpisy na rok szkolny 1931/32 do wszystkich klas odbywać się będą w dniach: 27 czerwca oraz 1 i 2 lipca b. r. Po wakacjach **niema ani żadnych egzaminów, ani jakichkolwiek zapisów**, w myśl rozporządzeń Kuratorjum O. S. Lw.

Rok szkolny 1931/32 rozpocznie się uroczystem nabożeństwem dnia 1 września 1931 o godzinie 8 i $\frac{1}{2}$ rano normalna zaś nauka szkolna dnia następnego. Uczniom zamiejscowym nie wolno mieszkać na stacji, którą Dyrekcja uzna za niestosowną.

Dojeżdżać mogą tylko ci uczniowie, którym Dyrekcja przy wpisie udzieli zezwolenia.

O postępach uczniów mogą się rodzice i opiekunowie dowiadywać w czasie **Konferencyj informacyjnych**, których terminy podaje Dyrekcja do wiadomości z początkiem każdego półrocza, oraz we wtorki i piątki podczas przerw. W ważnych wypadkach można zasięgać informacji i w innym czasie za uprzedniem zgłoszeniem w Dyrekcji.

Uczniowie uiszczają co miesiąca pewne **dobrowolne** datki na różne organizacje szkolne lub społeczne. Za uszkodzenia dokonane w gmachu szkolnym są uczniowie odpowiedzialni zbiorowo wzgl. indywidualnie.

Każdy uczeń **musi** posiadać do ćwiczeń gimnastycznych granatowe szarawarki, białą koszulkę trykotową i odpowiednie płytke obuwie o miękkiej podeszwie. W czasie chłodu można prócz tego używać kaftana (swetra).

Dyrekcja zachęca jak najgoręcej P. T. Rodziców i Opiekunów młodzieży do zapisywania się na członków Tymczasowego Komitetu Rodzicielskiego, gdyż współpraca nieprzerwana Domu i Szkoły ma doniosłe znaczenie społeczne.

Taksa administracyjna wynosi półroczn'ie 75 zł. Zwolnienie całkowite (10% ogółu uczniów) lub częściowe zależy od stopnia zamożności rodziców, zachowania, pilności i postępów w nauce ucznia. Opłaty należy składać **terminowo** pod rygorem niedopuszczenia ucznia do dalszych zajęć szkol-

nych. Podania o zwolnienie do taksy adm. **należycie** udokumentowane wnosi się do Dyrekcji w miesiącach wrześniu i lutym. Uczniowi samemu nie wolno wnosić żadnych podań — winien to uczynić jego nadzór domowy.

Uczniowie repetcenci z najniższym stopniem ze sprawowania się **mogą być nieprzyjęci** do Zakładu, bez podawania motywów ze strony Dyrekcji.

Dyrekcja zawiadamia P. T. Rodziców, że uczeń, który przy końcu roku szkolnego otrzymał notę niedostateczną z jednego przedmiotu — lecz postęp ogólny dostateczny (przeszedł z zastrzeżeniem), musi w przyszłym roku szkolnym wykazać **wybitną poprawę w tym przedmiocie**, aby mógł otrzymać promocję do klasy wyższej.

Kuźdorazowe zarządzenia administracyjne Dyrekcji są bezzwłocznie umieszczane na tablicy ogłoszeń, dla wiadomości P. T. interesowanych.

W Dyrekcji zgłaszać się można **tylko** za pośrednictwem sekretarjatu.

